

**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •
Светог Димитрија 22**

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina IV • Broj 76 • 27. novembar 2015. • cena 40 dinara

**сремске
НОВИНЕ**

POLJOPRIVREDA

БИТКА

Foto: M. Mileusnić

U EU zatvoreno je 78 šećerana što je njenu proizvodnju slatkog kristala smanjilo sa 18 na 12 miliona tona. U međuvremenu, cena šećera je znatno skočila u svetu što našoj industriji pruža izvanredne mogućnosti. Na našem tržištu okruženja vodi se bitka za region od oko 100 miliona potrošača što je petina stanovnika EU. Kako to posledice ostavlja po naš agrar, opširnije u istraživanju „Sremske poljoprivrede“.

Strana 6.

U OVOM BROJU

SUDBINA ODUZETE CRKVENE IMOVINE:

**Otimačina
po zakonu**

Strana 4.

SVAKE GODINE ISTA PRIČA:

**Veliki gubici
u žetvi**

Strana 9.

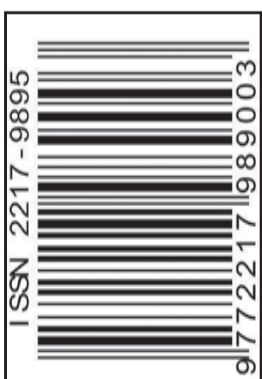
BUĐANOVCI • MARKO VOJNOVIĆ, POVRTAR

Od ratarstva nema zarade

Za nove plastenike Marko Vojnović je koristio sredstva iz pokrajinskih institucija i tako povećao površinu pod povrtarskim kulturama. Sada na 24 ari ima rasadjeno 32.000 struka salate, koja će stići u decembru.

Strana 5.

**SMS MALI OGLASI
063/8526-021**

NOVI SLANKAMEN
U HLADNJAČI ZZ „VOČAR SLANKAMEN“

**Popunjeni
svi kapaciteti**

Strana 8.

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 16.11. do 20.11. 2015.

**Blagi pad cene
kukuruza**

**Stabilna cena
pšenice**

**Dešavanja na
svetskim berzama**

Traktori pred Skupštinom Srbije

Glavni zahtev poljoprivrednika je da se ukine mogućnosti prodaje zemljišta, kako ono ne bi moglo da postane vlasništvo stranih državljana, kao i da se onemogući izdavanje zemljišta bez licitacije - Ministarka Snežana Bogosavljević Bošković kaže da je najveći problem što poljoprivrednici nisu jedinstveni, jer jedne ideje i predloge iznose stočari, druge ratari, treće mali poljoprivrednici, četvrte veliki...

U središtu je ispred Skupštine Srbije u "pet do 12" održana je protestna vožnja traktora vojvodanskih poljoprivrednika, u organizaciji Lige socijaldemokrata Vojvodine (LSV), nezadovoljnih predloženim izmenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu. Oni su zatražili povlačenje zakona iz procedure, te poručili da će istrajati u svojim zahtevima.

LSV je, u ime vojvodanskih paora, nadležnima predala zahtev da se Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu povuče iz skupštinske procedure i pristupi pisanju novog zakona.

Ispred republičkog parlamenta bilo je parkirano 11 traktora, a vojvodanske paore pozdravili su narodni poslanici LSV **Nenad Čanak** i **Bojan Kostreš**, kao i potpredsednik Skupštine Srbije **Vladimir Marinković** (SDPS).

Traktori su došli pod policijskom pratnjom, ali nije bilo blokade saobraćaja ispred skupštine.

Kako je ranije navedeno, defile traktora je akcija apela i upozorenja, u organizaciji Lige paora Vojvodine i Lige socijaldemokrata Vojvodine, bez blokade puteva i zaustavljanja saobraćaja, u skladu sa propisima o pravu na javno okupljanje i slobodu govora.

Ministarstvo unutrašnjih poslova dozvolilo je "određenom broju traktora" da uđu u Beograd, dođu do Skupštine Srbije i predaju zahte-

Ministarka Snežana Bogosavljević Bošković

ve za povlačenje Predloga zakona o poljoprivrednom zemljištu iz skupštinske procedure.

Poljoprivrednici iz nekoliko mesta u Vojvodini, nezadovoljni Predlogom zakona o poljoprivrednom zemljištu koji je u skupštinskoj proceduri, krenuli su u utorak traktorima u protestnu vožnju ka Beogradu, ali ih je policija zaustavila u Zrenjaninu, Zmajevu, Novoj Crnji, Kikindi, Sutjesci, Stajićevu...

Poljoprivrednici iz Vognja su, u desetak traktora, krenuli u protestnu vožnju ka Beogradu ali im je policija preprečila put na magistralnom putu Novi Sad – Šabac

- Ne možemo dopustiti da se 30 odsto zemlje koje mi obrađujemo da nekome ko ima puno para bez tendera i jasnih kriterijuma, izgovorom da će on unaprediti stočarstvo i podići konkurentnost. Naprotiv, to

Traktori ispred Skupštine

je čista obmana i od početka smo bili protiv toga - rekao je predsednik Asocijacije poljoprivrednika **Miroslav Kiš**.

Ministarka poljoprivrede i zaštite životne sredine **Snežana Bogosavljević Bošković** izjavila je danas da je Predlog izmena Zakona o poljoprivrednom zemljištu rađen u dogovoru i konsultacijama sa udruženjima poljoprivrednika i da ona ne zna razlog zbog čega oni protestuju. Ministarka je novinarima na otvara-

nju Sajma etno hrane i pića kazala da je spremna da ponovo razgovara sa svima koji imaju neke zamerke na taj predlog, ali je naglasila da niko nije tražio razgovor sa njom.

- Ja ne znam zašto poljoprivrednici protestuju, mi smo zajedno radili na pripremi ovog zakona. Primiti ću sve koji žele da razgovaraju sa mnom, sve asocijacije sa kojima sam celo leto razgovarala i sa kojima sam tražila zakonsko rešenje koje bi bilo u interesu svih. Oni odlično znaju da smo razgovarali celo leto i da sam uvek dostupna. Nema razloga da budu zabrinuti, ja ću ih primiti kad god zažele - kazala je Bogosavljević Bošković.

Ministarka je naglasila da je najveći problem što poljoprivrednici nisu jedinstveni, jer jedne ideje i predloge iznose stočari, druge ratari, treće mali poljoprivrednici, četvrte veliki, a svoje ideje imaju i poljoprivrednici sa juga i sa severa.

- Ja želim da razgovaram sa svima koji imaju konstruktivne predloge i rešenja, ali nisam spremna da razgovaram na političkom nivou u smislu da se ospori sve ono što se dobro i pozitivno uradi, zarad jeftinih političkih poena. Na tom nivou ne želim da razgovaram, ali u smislu da unapredimo i uvećamo poljoprivrednu proizvodnju i pomognemo proizvođačima spremna sam da razgovaram sa svima - kazala je ona.

Prema njenim rečima, konačnu odluku o zakonu o poljoprivrednom

zemljištu daće poslanici Skupštine Srbije koji su predstavnici naroda.

Ona je navela da u Srbiji postoje velike površine državnog zemljišta koje se ne koriste i da do sada zakon nije imao dovoljno snažne mehanizme da to kažnjava, dok će se ovim zakonom to promeniti jer se uvode kazne obustave transfera novca lokalnim samoupravama koje ne pripreme godišnje planove za izdavanje državne zemlje u zakup.

Kažnjavaće se, kako je dodala, i uzurpatori, a vodiće se računa da se suzbije i korupcija između lokalnih moćnika i povlašćenih pojedinaca.

Poljoprivrednici su u utorak organizovali protestnu vožnju ka Beogradu, ali ih je policija sprečila i zaustavljala na izlazu iz njihovih opština, a cilj je bio da dođu ispred zgrade Skupštine Srbije, kako bi izrazili nezadovoljstvo Predlogom izmena Zakona o poljoprivrednom zemljištu koji je u skupštinskoj proceduri.

Predsednik asocijacije poljoprivrednika Miroslav Kiš izjavio je u središtu da je glavni zahtev poljoprivrednika je da se ukine mogućnosti prodaje zemljišta, kako ono ne bi moglo da postane vlasništvo stranih državljana, kao i da se onemogući izdavanje zemljišta bez licitacije.

Kiš je kazao da nadležni odbijaju komunikaciju sa poljoprivrednicima i da im se do sada niko nije obratio i da nije istina da su otvoreni za razgovor.

Izvor: RTV

Dalje ne može: Česta scena s vojvodanskih drumova ovih dana

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvodanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negovanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Miroslav Ninković, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • RegistarSKI broj NV000659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr. ; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

Obaraju se izvozni rekordi, ali problemi ostaju

Predsednik Udruženja "Žita Srbije" Vukosav Saković smatra da je Srbiji "više deklarativno nego stvarno stalo do izvoza", ilustrujući to uvođenjem raznih taksi i nameta na izvoz robe domaćeg porekla, što poskupljuje izvoz i čini izvoznike manje konkurentnim na međunarodnom tržištu - Srbija jedna od poslednjih zemalja koja pšenicu skladišti bez razdvajanja po kvalitetnim grupama

Piše: **Branislav Gulan**

U razgovoru na panelu, **Nikola Vujačić** iz Kompanije „Viktorija grupa“ istakao da je privatizacija bečkog „Sojaproteina“ bila jedna od najboljih privatizacija u srpskoj privredi i dodao da nije bilo te privatizacije tog preduzeća, ono danas ne bi ni postojalo. Vujačić je podsetio i na to da je „Viktorija oil“ u Sidu 2005. godine kupljena iz stečaja, a danas je to kompanija koja proizvodi oko polovine ukupne proizvodnje jestivog ulja na teritorijama država bivše Jugoslavije i izvozi više od 50 odsto svoje proizvodnje. U „Viktorija grupi“ se posebna pažnja poklanja primeni najsavremenije tehnologije, po kojoj „mislim da izlazimo iz nekog klišea čitavog ovog regiona“, naglasio je Vujačić i dodao da su u toj kompaniji posebno posvećeni angažovanju visoko - stručnog kadra.

Direktor operacija Kompanije „Viktorija grupa“ **Nikola Vujačić** ocenio je da je privatizacija „Sojaproteina“, koji posluje u okviru te grupe, verovatno jedna od najboljih privatizacija u srpskoj privredi.

- Od fabrike koja je imala krajnje skroman obim prerade zrna uz proizvodnju mahom sojine sačme, danas naša sojara preradi 250.000 tona soje pri čemu u strukturi proizvodnje 70 odsto čine proizvodi dodate vrednosti visokog stepena tehnološke obrade. Preko 70 odsto prodaje predstavlja izvoz, najvećim delom u zemlje EU, ali smo prisutni i šire na svetskom tržištu od Južne Koreje do Čilea“, rekao je Vujačić. Po njegovim rečima, Viktorija grupa kupila je fabriku „Victoria oil“ u „neoperativnom stanju“ sa nekoliko zaposlenih, a stigli su do situacije u kojoj prerađuju 350.000 tona uljarica, polovinu prodaje plasiraju u izvoz i čine 50 odsto celokupne proizvodnje ulja na teritoriji bivše Jugoslavije.

- Veliki je izazov biti konkurentan na globalnom tržištu, naročito u zemljama gde su subvencije u poljoprivredi velike, za razliku od Srbije gde se suočavamo sa većom cenom koštanja usled nedostatka subvencija za domaće farmere. Uspeh postizemo stalnim ulaganjima u konkurentnost. U poslednjih deset godina smo realizovali zaista ogromne investicije, preko 200 miliona evra,

Ocenjuje se da je privatizacija „Sojaproteina“, verovatno jedna od najboljih privatizacija u srpskoj privredi

i zahvaljujući tome se danas u našim postrojenjima nalaze najsavremenije tehnologije na svetskom nivou - rekao je Vujačić.

Oboreni izvozni rekordi

Ove godine oboren je rekord sa tri miliona tona izvezenog kukuruza, oboreni su rekordi i u izvozu soje i sojinog i suncokretovog ulja, ali to ne znači da nema problema, izjavio je predsednik Udruženja „Žita Srbije“ **Vukosav Saković**.

U 2015. godinu očekivalo se 7 - 8 miliona tona kukuruza, ali suša je obrala skoro polovinu tog roda. Inače u 2015. godini bio je pad poljoprivredne proizvodnje za 10 odsto... U 2015. godini oboren je rekord sa tri miliona tona izvezenog kukuruza, oboreni su rekordi i u izvozu soje i sojinog i suncokretovog ulja, ali to ne znači da nema problema, izjavio je Vukosav Saković. On je na poljoprivrednom forumu "Hrana za Evropu" u Subotici naveo da izvoznike koči način obračuna poreza na dodatu vrednost.

- Kod nas se porez naplaćuje kada se kupuje roba za izvoz, a vraća se izvoznicima 15 dana po ostvare-

nom izvozu. Međutim, kod žita se radi o terminskom trgovanju i kupovini robe nekoliko meseci unapred i taj način obračuna poreza smanjuje naš izvoz za negde oko 20 odsto - tvrdi Saković. On smatra da je Srbiji "više deklarativno nego stvarno stalo do izvoza", ilustrujući to uvođenjem raznih taksi i nameta na izvoz robe domaćeg porekla, što poskupljuje izvoz i čini izvoznike manje konkurentnim na međunarodnom tržištu. Saković dodaje da je domaćim izvoznicima zatvoreno veliko kinesko tržište zbog neusaglašenosti fitosanitarnih uverenja između dve zemlje, kao i tržište Egipta za izvoz pšenice, zbog toga što ta zemlja Srbiju nije nikada, nakon raspada Jugoslavije, stavila na spisak uvoznika. Ozbiljna ograničenja predstavlja i nereglisan tok Dunava.

- Mi Dunavom izvozimo oko 80 odsto ukupnih količina naše robe, a imamo problem sa plovnim putem, zimi je to led, a leti nizak vodostaj - rekao je on. Zbog toga je, kako je naveo Saković, potrebno pronaći nove pravce izvoza, ocenivši da je "usko grlo" železnica, te da bi trebalo nešto uraditi da se taj deo popravi.

Saković tvrdi da su skromniji rezultati u izvozu pšenice u odnosu na izvoz kukuruza, posledica toga što je Srbija jedna od poslednjih zemalja koja pšenicu skladišti bez razdvajanja po kvalitetnim grupama. To, po njegovim rečima, izvoznike puno košta, jer pšenicu prodaju jeftinije od konkurencije ili je ne mogu plasirati na pojedina tržišta. Saković je takođe ukazao na još jedno ograničenje koje nastaje zbog razlike u visini domaće i izvozne cene. On kaže da je trenutna cena na domaćem tržištu veća od izvozne, tako da milion i 200.000 tona pšenice ne može da bude plasirano u izvoz.

- Taj izvoz je samo skoncentrisan na zemlje okruženja gde ne možemo da plasiramo više od 400.000 tona. Postavlja se pitanje šta sa onih 800.000 tona ukoliko ne dođe do izjednačavanja izvozne i domaće cene - pita se Saković.

Želja, pet milijardi dolara?

U agrarnom izvozu Srbija beleži pozitivne trendove. Jer, 2005. godine izvoz je bio milijardu dolara, 2010. godine to je bilo 2,6 milijardi dolara, a 2014. godine čak 3,4 milijarde dolara, ističe profesor novosadskog Poljoprivrednog fakulteta dr **Branislav Vlahović**. Po njegovim rečima dominiraju agrarne sirovine - žitarice i povrće koji učestvuju sa 55 odsto. Malo je učešće finalnih proizvoda, svega 21 odsto, mesa i preradevina samo pet odsto, a mlečnih proizvoda tek četiri odsto. Treba reći i to da se najviše agrarnih proizvoda, čak 52 odsto plasira u zemlje Evropske unije, ističe Vlahović.

Srbija nije imala koncept izvoznog orijentisanje poljoprivrede ni u bivšoj SFRJ. Više od 50 odsto poljoprivredne proizvodnje plasirala je na tržišta bivših republika. U tranzicionom periodu, stalnim rastom izvoza, i pored veoma stabilnog uvoza, bilans razmene u ovom sektoru privrede se sistematski popravlja. Saldo u spolnotrgovinskoj razmeni, iz negativnog predznaka, sada je ne samo pozitivan, već je najveći u odnosu na druge sektore domaće privrede. Ovaj trend je nastavljen i u prošloj godini. Podaci Republičkog zavoda za statistiku pokazuju da je u bilansu razmene poljoprivrede i prehrambene industrije Srbije sa inostranstvom ostvaren izvoz u vrednosti od 3,4 milijarde dolara, što označava rast od 9,6 odsto u odnosu na 2013. godinu, uz učešće ovog izvoza sa 20,7 odsto u ukupnom robnom izvozu zemlje. Vrednost uvoza ove robe je istovremeno bila 1,64 milijarde, što znači da je suficit u spolnotrgovinskoj razmeni poljoprivredno - prehrambenih proizvoda 1,43 milijarde dolara. Savremena industrijalizovana poljoprivreda i prehrambena industrija bi trebalo da predstavljaju osnovu ubrzanog razvoja celokupne privrede. Toga nema, a to i je san svih vladajućih oligarhija u Srbiji.

Rod kukuruza

Tržišna godina (oktobar - septembar)	U milionima tona
2000/2001.	2,938
2001/2002	5,963
2002/2003	5,621
2003/2004	3,840
2004/2005	6,600
2005/2006	7,076
2006/2007	6,016
2007/2008	3,960
2008/2009	6,130
2009/2010	6,413
2010/2011	7,192
2011/2012	6,480
2012/2013	3,533
2013/2014	5,864
2014/2015	7,320
2015/2016	oko 5,4

Najvažniji proizvodi agrarnog porekla u izvozu 2014. godine bili su: kukuruz (449 miliona dolara), malina (237), duvan - cigarete (141), šećer (129), dok na uvoznj strani dominiraju sirova kafa (70), duvan - cigarete (54), banane (39), ali i žive svinje (60) i svinjsko meso (42 miliona dolara). Poljoprivredno prehrambene proizvode Srbija najviše izvozi u zemlje zapadnog Balkana (CEFTA - 1,024 milijarde dolara), u Evropsku uniju (831 milion - 2013. godine) i u Rusku Federaciju (312 miliona).

Snažniji nastup na pomenutim tržištima podrazumeva poboljšanje konkurentnosti robe agrarnog porekla, uz porast kvaliteta proizvoda i opredeljenje za dalju liberalizaciju međunarodne trgovine. Proizvodno i tehnološko prestrukturiranje i rast produktivnosti u poljoprivredi, kao i veća konkurentnost na domaćem i svetskom tržištu trebalo bi da se zasnivaju na ekološkim, energetskim i ekonomskim kriterijumima. A, Srbiju bi trebalo pretvoriti u područje tradicionalno - konvencionalne poljoprivredne proizvodnje. Istraživanja i primena novih znanja i tehnologija istovremeno bi omogućile značajan porast obima i ekonomičnosti poljoprivredne proizvodnje.

„Doslednim sprovođenjem nacionalnog programa razvoja poljoprivrede i prehrambene industrije, kao i svestranim razvojem sela, savremena industrijalizovana poljoprivreda i prehrambena industrija bi predstavljale osnovu ubrzanog razvoja celokupne privrede i značajno bi doprinosila ukupnom bržem razvoju. Na osnovu tako vođene aktivne razvojne politike, Srbija bi u 2016. godini mogla od izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda da ostvari oko pet milijardi dolara deviznog priliva, a do 2020. od sedam do osam milijardi. Poseban prioritet u svemu ovome treba da ima realizacija nacionalnog programa razvoja stočarske proizvodnje“, kaže Vlahović.

(Nastaviće se)

СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ПРЕХРАМБЕНЕ ИНДУСТРИЈЕ СРБИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 2001. ДО 2014. (у милионима \$)

Година	Укупно		Европска унија		ЦЕФТА		Руска федерација	
	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз	Извоз	Увоз
2001.	317	453	170	168	114	124		
2002.	534	549	216	215	208	84		
2003.	651	582	285	228	228	93		
2004.	866	823	441	390	360	116	2	1
2005.	943	790	495	257	420	125	2	1
2006.	1.265	905	580	363	613	220	7	3
2007.	1.686	1.116	727	647	760	563	55	35
2008.	1.957	1.468	796	641	1.022	308	79	26
2009.	1.945	1.308	926	551	895	288	65	33
2010.	2.241	1.036	1.099	431	964	254	129	21
2011.	2.700	1.400	1.296	658	1.161	280	165	47
2012.	2.718	1.473	1.396	744	1.047	317	164	44
2013.	2.800	1.564	1.351	831	1.084	306	189	57
2014.	3.068	1.639	1.505	1.027	1.024	201	312	60

Извор: РЗС, статистика спољне трговине

SUDBINA ODUZETE CRKVENE IMOVINE

Otimačina po zakonu

Zakonom o agrarnoj reformi samo Srpskoj pravoslavnoj crkvi oduzeto je oko 70.000 hektara plodne zemlje i šuma kao i 1.181 zgrada. Nezvanično se pominje da je svim verskim zajednicama u zemlji oduzeto više od 172.000 hektara poseda

Neki nezvanični i nepotvrđeni podaci govore da je u Jugoslaviji u to vreme crkvi oduzeto čak 172.022 hektara zemljišta i šuma. Kako se ističe, to je imovina svih veroispovesti. Veliki deo, oko 34.000 hektara zemljišta, oduzet je u Vojvodini, što je uglavnom za vreme kolonizacije podeljeno seljacima koji su radili na tim posedi. Međutim, većina tih imanja sada je u društvenom vlasništvu kod velikih kombinata, a jedan deo i kod zadruga. Iako je bilo mogućnosti da se crkvama i manastirima ostavi maksimum zemljišta (deset hektara), lokalne vlasti su često u preteranoj revnosti novoj vlasti, crkvama i manastirima ostavljali samo po hektar-dva zemlje, što nije bilo dovoljno da se održi goli život. U to vreme, zaplašeni verski službenici nisu se usuđivali na žalbe, jer nisu znali kako bi se sve to završilo po njih. Često, veoma loše. Tako je Pečkoj patrijaršiji, rešenjem Izvršnog odbora Oblasnog odbora – Odeljenja za agrarnu

reformu i kolonizaciju, od 20. decembra 1946. godine, oduzeto oko 223 hektara obradive zemlje i 570 hektara šume. Uprava manastira odmah je uložila žalbu, ali je oblasni agrarni sud za Kosovo i Metohiju, na sednici od 12. marta 1947. godine, kao što se moglo i pretpostaviti, tu žalbu odbio „kao neumesnu i na zakonu neosnovanu“.

Manastiru Visoki Dečani oduzeto je 793 hektara šuma i njiva, ali i ostala imovina, među kojom i kuća sa električnom centralom koju je manastir izgradio za žitelje Dečana. I u ovom slučaju, manastirska uprava se žalila, ali je Oblasni agrarni sud u Prizrenu istog dana potvrdio rešenje Izvršnog oblasnog odbora kojim je oduzeta imovina.

Da ironija bude veća, manastir nije mogao čak ni da bira koje će parce zemlje zadržati. Tada je, recimo, manastiru Visoki Dečani u „dodeljenih“ 30 hektara aradunato i 15 hektara zemlje u Istiniću kod Dečana na kojem su Albanci bili već podigli kuće. Takođe je ostavljeno devet hektara vododerine pored Dečanske Bistrice, umesto 12 hektara najplodnijeg zemljišta pored samog manastira. Ta zemlja izdata je pčelarskoj zadruzi.

Ili jedan drugi apsurd: u središtu manastirskog imanja vlasti su oduze-

le jedan hektar zemlje i poklonile ga svom funkcioneru Albancu. Kasnije, 1969. godine, njegova porodica je tu istu zemlju po visokoj ceni prodala manastiru! U manastiru Dečani kažu da je bilo slučajeva da se crkvena manastirska zemlja iznova upisuje u zemljišne knjige kao vlasništvo džamija i islamskih institucija. Osim toga, bilo je i drugih slučajeva nasrtaja na crkvenu i manastirsku imovinu. Patrijarh Pavle, u vreme dok je bio episkop raško-prizrenski, u svom izveštaju, upućenom 23. avgusta 1961. godine Svetom arhijerejskom saboru između ostalog piše: „Izvešten sam iz manastira Visoki Dečani o do sada, u tolikoj meri, nebivaloj drskosti u uništavanju manastirskih useva, povrća i voća. Ne samo deca, nego i odrasli ljudi Siptari dolaze kao u svoje, beru i odnose.“

Na opomenu kaluđera ili drugog osoblja u manastiru, nasrću da se biju, psuju majku srpsku, govoreći da ovo nije srpsko već albansko... Tako su 1977. godine, kao i ranije u više navrata, od Vlade Republike Srbije zahtevali da im se vrati makar deo imanja, prvenstveno onog koje je od posebnog značaja za manastir, 25 hektara u blizini samog konačišta. Molba je uslišena, pa je manastiru data na trajno i nepovratno korišćenje zemlja u državnom vlasništvu, koja je ranije i bila manastirska. Sa zemljom vraćena je i celokupna nepokretna imovina

podignuta na tom zemljištu. Reč je o objektima koje je koristila pčelarska zadruga Apiko i jednom omanjem ruiniranom hotelu Visoki Dečani. Vraćena je i jedna stara kuća u centru Dečana.

Manastiru Ljubostinja kod Trstenika agrarnom reformom oduzeto je 1.442 hektara imanja. Najviše je bilo šume, 1.318 hektara, zatim 67 hektara oranica, 20 hektara voćnjaka, pet hektara vinograda, sedam hektara livada, 16 hektara pašnjaka i tad ostavljeno 30 hektara šume i obradive zemlje.

Manastiru Studenica odmah posle rata, odlukom nadležnog suda u Čačku, oduzeto je 1.383 hektara zemlje (oko 950 hektara šume i 435 hektara obradivih površina „Mi sada tražimo da nam se ta zemlja vrati.“

Naravno, posebno ističem da mi ne želimo nikakve sukobe sa ljudima koji tu zemlju sada koriste i od nje žive. Dakle, vraćanje zemlje ne sme da izazove odvajanje crkve od naroda“, kaže arhimandrit Jovan, starešina zadužbine Stefana Nemanje. „Danas manastir nije ni izbliza bogat kao nekada“, dodaje on. „Dvadesetak monaha živi isključivo od svoga rada, pa im je i stalo da im se imovina što pre vrati. U Studenici je uvek puno gostiju, pa se u manastiru dnevno zgotovi stotinak obroka. Sad očekuju da im se vrati oduzeta imovina i žitelji Oglađenovca kod Valjeva. Oko 400 stanovnika je

Obećanje...

Prilikom susreta nekadašnjeg predsednika Srbije Milana Milutinovića (2000. godine) s patrijarhom Pavlom pomenuto je i pitanje vraćanja imovine SPC. Tada je predsednik Milutinović odgovorio: „Biće rešeno na obostrano zadovoljstvo.“ U međuvremenu, crkvi je vraćena jedino zgrada Bogoslovskog fakulteta u Beogradu.

Radikalnim merama SPC je od 1945. godine lišena najvećeg dela imovine i dovedena na samu ivicu opstanka. Šteta koju je SPC pretrpela u vreme Drugog svetskog rata procenjena je na tadašnjih 2,4 milijarde dinara, a ostala je da se proceni naknadno objavljena šteta od 878 miliona tadašnjih dinara. Od naknade, naravno, nije bilo ništa.

Istovremeno je obezvređen i veliki predratni državni dug crkvi. Početkom 1940. godine, da bi se nadoknadili njeni gubici u ratovima za oslobođenje, njoj je

bila određena naknada u iznosu od 1,14 milijardi tadašnjih dinara, što je predstavljalo četvrtinu komisijski utvrđene štete. Prema istraživanjima profesora dr Koste Čavoškog, SPC je 1940. godine primila hiljadu državnih obezbeđenica s nominalnom vrednošću od po milion dinara, s prvom otplatom 1. januara 1940. godine, dok bi poslednja otplata bila 2040. godine. Predviđena godišnja kamata na ove obezbeđene iznosila je 3,9 odsto, a crkva je do rata naplatila samo jednu obezbeđenicu i kamatu do 1.1.1941. godine.

Do 1947. godine nije bilo naplate, kada je izvršena konverzija svih obezbeđenica. Crkva je dobila deset odsto predratne nominalne vrednosti. Do 1963. godine vršena je postepena naplata da bi sve obezbeđene bile zamenjene gotovim novcem. Zbog inflacije i konverzije, stvarna vrednost naknade umanjena je hiljadu puta.

potpisalo peticiju i traži da im se vrati oko 40 hektara poseda, što je njihovo i – crkveno.“

Hramovi sjedinjuju ljude

Slično je prošao i manastir Žiča. Posle Drugog svetskog rata odlukom nadležnog suda u Čačku manastiru je oduzeto 948 hektara šume i 435 hektara obradive zemlje.

Ukupno je oduzeto 1.383 hektara zemlje. Ostavljeno mu je 30 hektara šume i isto toliko hektara zemlje lošeg kvaliteta.

Tadašnji iguman manastira Aleksije je išao kod seljaka i molio ih da uzmu manastirsku imovinu, ali oni to nisu hteli niti smeli. On im je tad govorio: „Ljudi bolje da je uzmete vi nego država, bar ćete biti oko svoje crkve.“ Očekivalo se da će deo imanja biti vraćen i manastiru Gračanica. Ali, sve što se dešava na Kosovu i Metohiji sad je samo san.

I tadašnji premijer Savezne vlade Dragiša Pešić obećao je mitropolitu crnogorsko-primorskom Amfilohiju (2000. godine) da će se pomoći izgradnja bakarnog krova na Sabornom hramu Hristovog uskresenja u Podgorici.

„Znam da ovim kao država malo vraćamo crkvi, ali se nadam da idu bolja vremena i da će se nepravde učinjene pedesetih godina ispraviti i nadoknaditi“, rekao je Pešić. On je i najavio da će Savezna vlada razmotriti i zahtev Mitropolije crnogorsko-primorske da se jedan deo zemljišta na Ostrvu cvijeća, kod Tivta, vrati ovoj mitropoliji. Zahvaljujući na obećanjima, mitropolit Amfilohije je kazao da hramovi sjedinjuju ljude i ocenio da je jača ona država u kojoj vlada veće jedinstvo naroda i crkve.

Po rečima pirotskog arhijerejskog namesnika Hristivoja Nikolića, posle Drugog svetskog rata crkvama i manastirima u ovoj eparhiji oduzeto je preko 1.000 hektara.

„Manastiru u Temskoj oduzeto je 185 hektara livada i oranica, Sukovskom manastiru 80 hektara šuma i livada i dve vodenice, Poganovskom manastiru 250 hektara šume i osam hektara oranica. Zakonom o eksproprijaciji Smilovskom manastiru oduzeto je 163 hektara, manastiru u Izatovcima oduzeto je 30 hektara šume, osam hektara oranica, a manastir je porušen i od njega je napravljena zgrada mlekare. Bez velikog dela imovine ostali su i manastir u Divljani, Visočki manastir i crkvena opština Krupac“, kaže u izjavi za javnost Nikolić.

Rešenjem Komisije za nacionalizaciju NOO u Sremskim Karlovcima od 29. oktobra 1959. godine u tom mestu je nacionalizovano trinaest zgrada, dok je rešenjem SO Novi Sad od 28. juna 1967. godine utvrđena naknada za šest nacionalizovanih zgrada koje su bile vlasništvo SPC. Srpskoj pravoslavnoj crkvi u opštini Srbobran su nacionalizovane dve poslovne zgrade (u Zmaj Jovinoj ulici 19 i Ulici Đure Jakšića 2, sedam stambenih zgrada u Ulici Đure Jakšića 4, u Karađorđevoj 65, u ulicama Jovana Popovića 7, Borisa Kidrića 66 i Lole Ribara 10, sve u Srbobranu), kao i tri poslovne prostorije i jedan magacin u stambenoj zgradi u Ulici Bardova 6.

Odlukom Odeljenja za agrarnu reformu i kolonizaciju Ministarstva poljoprivrede NR Srbije od 26. juna 1946. godine posedi Srpske pravoslavne patrijaršije karlovačke, na teritorijama NR Srbije i NR Hrvatske, saglasno odredbi člana 23 Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji smatrani su jednim posedom. Pomenutom odlukom na teritoriji Srbije u KO Vajska, KO Stari Banovci, KO Gornji Kovin, KO Novi Bečej oduzeto je ukupno 7.080 katastarskih jutara. Ipak, ovo je samo deo od neopravdano oduzetih 70.000 hektara zemlje Srpske pravoslavne crkve.

Dakle, Srpska pravoslavna crkva je u XX veku u dva navrata došla pod udar agrarnih reformi, prvi put u novoformiranoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, a drugi put u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji. Donošenjem Zakona o agrarnoj reformi i kolonizaciji 1945. godine oduzeta su preostala veća poljoprivredna dobra i šume i time je SPC onemogućena da normalno funkcioniše. Crkve i verske zajednice su bile na trećem mestu po veličini udela u obrazovanju zemljišnog fonda agrarne reforme i kolonizacije, s tim da je SPC-u najviše obradivog poljoprivrednog zemljišta i šuma oduzeto u Srbiji i Crnoj Gori, a Rimokatoličkoj crkvi u Sloveniji i Hrvatskoj, dok je na teritoriji Bosne i Hercegovine podjednako oduzimano i SPC-u, Rimokatoličkoj crkvi i Islamskoj zajednici.

(Nastaviće se)

(Delovi iz knjige Branislava Gulana „Sudbina oduzete imovine“. Knjiga se može naručiti (cena 2.000,00 dinara) kod izdavača banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, e-mail: banatskikulturni.centar@gmail.com ili na tel 023/783-155 ili kod autora na e-mail: gulan@nscable.net ili na tel. 063/8-666-527).

Potraživanja Žičke eparhije

Na području Žičke eparhije ima 27 manastira. Deset je muških, a 17 ženskih. U muškim manastirima do pre nekoliko godina, za vreme ovog istraživanja, živelo je 30 sveštenika, 12 monaha i šest iskušenika, a u ženskim 179 monahinja i 23 iskušeničice.

- manastir Žiča (42) traži oduzeti ribnjak;
- manastir Blagoveštenje (4) traži oduzetu zemlju od 208 hektara;
- manastir Vavedenje (20) traži oduzetu zemlju od 45 hektara;
- manastir Rača (5) traži oduzetu zemlju od 1.004 hektara i kuću u Kraljevu sa četiri dvosobna stana;
- manastir Kamenac (5) traži oduzetu zemlju od 31 hektara;
- manastir Strmac (2) traži oduzetu zemlju od 21 hektara;
- manastir Sretenje (16) traži oduzetu zemlju od 102 hektara i zgradu u Čačku od 268 kadratnih metara;
- manastir Velučje (14) traži oduzetu zemlju od 289 hektara i zgradu u Kraljevu sa četiri dvosobna stana;
- manastir Trojica (5) traži oduzetu zemlju od 299 hektara;
- manastir Ljubostinja (29) traži oduzetu zemlju od 1.428 hektara, kuće, vodenice, inventar i stočni fond;
- manastir Studenica (18) traži oduzetu zemlju od 1.232 hektara;

- manastir Nikolje (21) traži oduzetu zemlju od 114 hektara;
- crkve u Savincu i Moravcima traže oduzetu zemlju od osam hektara;
- crkva u Belanovici traži oduzetu zemlju od četiri hektara;
- crkva u Pajsijevićima traži oduzetu zemlju na kojoj je podignuta zemljoradnička zadruga

Ukupna površina zemljišta oduzetog ustanovama SPC u eparhiji Žičkoj je 4.973 hektara, a uz to i najmanje dvanaest stanova, veliki ribnjak u neposrednoj blizini manastira Žiča.

Napomena: u zagradi je broj žitelja manastira u trenutku ovog istraživanja.

U Srbiji inače postoji 36 manastira i drugih verskih institucija koje su pre dve decenije podnele zahteve da im se tog trenutka vrati 12.700 hektara oduzetog zemljišta (do 20. aprila 1991. godine). Međutim, oktobra 2006. godine, kada se očekivao početak vraćanja oduzete crkvene imovine, ponovo je u manastiru Kovilj kod Novog Sada bilo pokušaja da se otuđi već otuđena imovina. Konkretnije, ovom manastiru se duguje oko 1.700 hektara zemlje čiji deo koristi lokalna zemljoradnička zadruga. Za vreme privatizacije zadruga je pokušala da na javnoj licitaciji proda nacionalizovanu zemlju manastira Kovilj! U poslednjem trenutku to je sprečeno.

ŠATRINCI • U POSETI GORANU VUKOVIĆU, BIVŠEM REKORDERU U PROIZVODNJI MLEKA

Jedni odvrću, dok drugi zavrću

- Nekada je u Šatrinčima bilo do 200 krava na ispaši, a sada smo došli do toga da ih ima 28. To vam sve govori – priča Goran Vuković

Goran Vuković (42) iz Šatrinaca, ubraja se u red uzornih poljoprivrednika. Iako je bio rekorder u proizvodnji mleka u Sremskoj, ne bavi se više govedarstvom. Ratarstvo je ostalo njegova osnovna grana proizvodnje. Suočen je sa problemom sa kojim se susreću i drugi poljoprivrednici. Sa svojim ocem i bratom, danas obrađuje oko 140 hektara zemlje, iako je ranije radio i 300 hektara.

- U irišknoj opštini je zemlja dostigla vrlo visoku cenu na licitacijama. Više se ne može pratiti cena od 75.000 dinara i svake godine napuštam 20-30 hektara. Ove godine sam napustio 60 hektara državne zemlje. Nemam ja ništa protiv prave cene, jer svaki dinar koji se ubere od zakupca zemlje odlazi u opštinski budžet. Od toga se 40 odsto sredstava vrati kroz rad poljočuvarske službe, ulaže se u uređenje atarskih puteva i slično. Cilj jeste da bude što viša cena, ali veliki problem predstavlja uzurpacija zemljišta. Komisija je svaki dan na terenu, vodi računa, ali... – priča Goran.

Pored ratarstva, on se bavi i stočarstvom. Priča kako je rod skladištio prošle godine, ne bi li sačekao pravu, najbolju cenu žitarica, i tek kada je ona skočila uspeo je da nešto zaradi.

- Oko 70 odsto površina koje obrađujem je pod kukuruzom, 20 odsto je pšenica, a preostalo je pod sojom i suncokretom. Kad je reč o sejanju

Goran Vuković je od velikog stada ostavio samo dve krave

došlo je vreme da se više i ne zna koji je to optimalni rok. Došlo je do takvih klimatskih promena da mi sada u novembru imamo prolećne temperature od 20 stepeni, a zatim gotovo za noć usledi nagli pad temperature za 15 stepeni. Ispada tako da optimalni rok može da se kreće od danas do sutra. Setvu zato i podelim u 2-3 etape – objašnjava nam.

U velikom dvorištu brojna poljoprivredna mehanizacija, koja govori o dobrom domaćinu koji ulaže u svoju proizvodnju.

Za kuću i prijatelje

- Kao i u svakom poslu, tako i u poljoprivredi. Da bih kvalitetno radio ovaj posao, neophodna je dobra mehanizacija. 2012. godine kupio sam kombajn uz pomoć banke koja je učestvovala sa 70.000 evra, sa kamatom od 7 posto, što je u tom momentu bilo vrlo povoljno, jer sam to ne bih mogao isfinansirati. Imam dva traktora od 150 konjskih snaga, jedan od 250, i još nekoliko malih traktora bez kojih ne može da se izvuče seme i đubrivo na njivu. Nadam se da ću se ipak vratiti na tih 200-300 hektara i tada uposliti mehanizaciju punom snagom, nada se Goran.

Nakon govedarstva sada se bavi ovčarstvom. Ovce drži za svoje potrebe, ne razmišljajući još uvek da u ovčarstvu pokrene ozbiljniji posao i pojavi se na tržištu:

- U domaćinstvu imam 60 ovaca, polovina je rase Il de Frans a druga polovina je rase Virtemberg. Za sada ne razmišljam da širim stado. Žensku jagnjad ostavljam za osemenjavanje, pa eto za toliko će se i proširiti, smeje se Goran. Držim ih za sebe, da počastim prijatelje, za slavu i slavlja. Ne puštam ih na ispašu, pašnjak polako zarasta, a i nema ko to ni da radi. Hranim ih lomom kukuruza, svim

Osigurati cene

Pitam ga u čemu to stalno grešimo kada i pored plodne vojvođanske zemlje, godinama jedemo skup hleb, imamo skupo meso, mleko...

- Moramo se drugačije organizovati. Ako čitava Evropa ima stabilnu cenu tovljenika od 155 dinara, ne vidim razlog zašto kod nas cena treba da dođe na 180 dinara da bi onda krenuo uvoz? I

tada uvoz ne staje dok se cena ne obori na 120 dinara. Ne sme cena biti nerealno visoka pa da u gradu niko ništa ne može da kupi, ali je nedopustivo i da za proizvođača bude niska. Trebalo bi na neki način osigurati cenu koju imaju i zemlje u okruženju. Tada će se svako ko u toj proizvodnji, po toj ceni, vidi svoju budućnost, time i baviti - mišljenja je Goran.

onim što ostane od ratarske proizvodnje a nema neku tržišnu vrednost. Ovce su zatvorene u objektu u kome su do skora bile krave. Držanje ovaca ne zahteva neka veća finansijska ulaganja. Danas imamo situaciju da tele košta 500-600 evra, a za gotovog bika nakon godinu dana, dobijete 900 evra. Znači, ne možete da vratite ni ono što ste uložili u hranu, a kamoli da zaradite. A opet ne može da bude puno teladi i da budu jeftina, kada nema krava. Nekada je u Šatrinčima bilo do 200 krava na paši, a sada smo došli do toga da ih ima 28. To vam dovoljno govori. Pored ovaca imam šest krmača i oko četrdesetak tovljenika. To nekada bude isplativ posao, nekada ne, jer cene variraju, ali lakše to sada prihvatim jer mi je ratarstvo ipak glavni posao.

Godina je na izmaku. Teška je bila za sve, i one što žive i rade u gradu, kao i za seljaka zaposlenog u njegovoj fabrici pod otvorenim nebom.

- Dobra je, prošla je, preživeli smo, odmah je izneo opis godine. - Svake godine imamo neka nova iznenađenja. Ove godine nismo imali kiše i padavina kada je to trebalo, nakon setve, a imali smo je kada je došlo do dozrevanja. Sticajem okolnosti, naišlo je miholjsko leto koje se odužilo, pa se stiglo da se sve poradi. Prethodna godina je bila skroz suprotna. Padavina je bilo tokom čitave godine, imali smo dobre prinose, ali lošu cenu.

Dotičemo se još jednog velikog problema koji je aktuelan uvek kada

naide dugi, vreli, sušni talas - nedostatak sistema za navodnjavanje na našim njivama.

- Pomislim ponekad da, kada bi nam neko dao nekakvu veliku slavinu, pa da je odvrnemo i zavrnemmo kada nam treba, mi bi je pokvarili. Uvek ima nekoga ko nije na vreme pokupio seno, ili nije zasejao i bilo šta drugo... Tako da bi jedan zavrtao, a drugi odvrtao. Ipak, sistemi za navodnjavanje su nešto čemu će poljoprivrednici morati da pribegavaju ali...to je jedan komplikovan proces. Zalivanje jednog hektara sa sistemima do kojih mi možemo doći, su izuzetno skupi i mogu jako malu površinu da odrade. Jako je teško da neko danas, tek tako odluči da se bavi poljoprivredom i da koristi sistem za navodnjavanje, na primer na 3 hektara. To je nemoguće. Drugo, potrebni su bunari, prilaz vodi, traktor jake snage koji će pokretati tifon, za tifone treba puno goriva i mnogo drugih stvari. Sistem sam koristio 2012. godine i imao sam prinos soje preko 20 metara, što je bilo izuzetno dobro. Ono što ohrabruje jeste to što država pomaže kroz vrlo povoljne kredite za opremanje, kroz nepovratna sredstva. Nadam se da će nam sviama Nova godina biti bar malo bolja od ove, pa će biti sve u redu, sa duhom optimizma ovaj razgovor završava poljoprivredni proizvođač Goran Vuković iz Šatrinaca.

M. Ninković

BUĐANOVCI • MARKO VOJNOVIĆ, POVRTAR

Nema zarade od čistog ratarstva

- Čisto ratarstvo se ne isplati kao nekada i zato sam se i opredelio za plastenike. Na tržište izlazimo ranije i to donosi bolju zaradu - kaže Vojnović

Mladi poljoprivrednici i u regionu Srema budućnost ne vide u ratarstvu. Mnogi se opredeljuju za organsku proizvodnju, a većina njih za povrtarstvo i na otvorenom, ali i u zatvorenom prostoru. U plastenicima širom Srema ne gaji se samo rasada bostana i paprike, nego se kompletna proizvodnja tokom čitave godine odvija baš u zatvorenom prostoru. Ne samo na njivama, plastenici niču i u baštama domaćina. Jedan od malih poljoprivrednika koji ovih dana podiže dva nova, moderna plastenika je i Marko Vojnović iz Budjanovaca.

Za nove plastenike Marko Vojnović je koristio sredstva iz pokrajinskih institucija i tako povećao površinu pod povrtarskim kulturama. Sada na 24 ari ima rasadjeno 32.000 struka salate, koja će stići u decembru.

Marko Vojnović rasadio 32 hiljade struka salate

- U plastenicima imam oko 32.000 struka salate. Ona će na sečenje stići polovinom decembra pa sve do polo-

vine januara. Nadamo se da će tada imati dobru cenu. Velika je razlika u prodaji zelene salate na veliko i na

malo. Zelene pijace imaju jake cene, dok mi na veliko postizemo tek polovinu. Dok glavica na pijaci košta od 70 pa čak do 100 dinara, mi je ne možemo prodati za više od 25 do 30 dinara. To je ogromna razlika na kojoj mi proizvođači mnogo gubimo, ali smo nemoćni. Lakše bi nam bilo da postoji organizovan otkup, ali i to može da bude mač sa dve oštrice. U tom slučaju ne može da se postigne visoka cena za proizvode, jer se prilikom ugovaranja dogovori i prodajna cena koja ostaje takva kakva je - priča ovaj povrtar. - Da bi se zaradio veći novac, logično, potrebno je imati i mnogo robe, odnosno mnogo veće površine pod povrtarskim kulturama. Tako bi trebalo da imamo drastično velik prinos da bi se nešto više zaradilo i profitiralo. Ja sam i ovako zadovoljan, svoje povrće plasiram u marketima, a da to radim samo u selu, ne bi bilo sigurne prodaje.

Marko Vojnović smatra da se od čistog ratarstva više ne može zaraditi. Zato kaže kukuruz zamenjuju salata i ostale povrtarske kulture koje zahtevaju i više rada i ulaganja, ali donose i veću zaradu.

- Čisto ratarstvo se ne isplati kao nekada i zato sam se i opredelio za plastenike. Na tržište izlazimo ranije i to omogućava bolju zaradu prilikom plasmana robe. Konkurencija nam je uvozna roba i tu bi država trebalo da reaguje - kaže Marko Vojnović, poljoprivrednik iz Budjanovaca.

Ovaj mlad poljoprivrednik razmišlja da kompletnu proizvodnju bazira na povrću. Kaže, svestan je da je to krupan zalogaj, ali ratarstvo više ne može biti izvor egzistencije za jedno gazdinstvo na selu. Stočarstvom se odavno ne bavi, jer je, kako kaže, to čist gubitak.

Z. Markovinić

PROIZVODNJA REPE I ŠEĆERA

Gorak hladni rat za slatki koren

U EU zatvoreno je 78 šećerana što je njenu proizvodnju slatkog kristala smanjilo sa 18 na 12 miliona tona. U međuvremenu, cena šećera je znatno skočila u svetu što našoj industriji pruža izvanredne mogućnosti. Na našem tržištu okruženja vodi se bitka za region od oko 100 miliona potrošača što je petina stanovnika EU

Piše: **Branislav Gulan**

Šećerna repa je decenijama u Evropi bila najdohodovnjiji ratarški usev. Međutim, burne promene na svetskom tržištu ratarških proizvoda i nafte korenito su promenile uslove poslovanja industrije šećera u gotovo svim zemljama, posebno Evrope. Tako je i usledilo zatvaranje u Evropskoj uniji čak 78 šećerana što je uticalo na smanjivanje proizvodnje sa 18 na 12 miliona tona, na kraju 2010. godine. Ostatak šećera pred potrošače najzastučenijeg tržišta stiže iz uvoza, uglavnom bivših francuskih, španskih, holandskih, belgijskih kolonija i drugih zemalja. Ovo ali i činjenica da je skočila cena šećera prividno stvara šansu i izvanredne mogućnosti srpskoj industriji šećera. Gašenje šećerana je i rezultat EU da se što više liberalizuje tržište agrarnih proizvoda, ali i računica da je dosadašnje subvencionisanje proizvodnje i rafinacije repe sa oko 200 evra po toni bilo preskupo.

Proteklih godina u Italiji je od 19 šećerana preostalo tek četiri, Mađarskoj od osam radi jedna sa sirovinim područjem od blizu 10.000 hektara. Istovremeno posle ulaska u EU Bugarska je ugasila ovu prerađivačku industriju, u Ukrajini je od 174 fabrike ostalo manje od 60. Slovenija je jedinu fabriku šećera pretvorila u fabriku bioetanolu, Rumunija nikada nije imala razvijeno gašenje ni preradu šećerne repe.

Srbija, Hrvatska i BiH zato vode tihi rat za ogromno tržište, pa šećer postaje i gorak. Odnosno, vodi se pravi "rat" za sirovine. Proteklih godina iz Srbije je slatki koren, koji nije imao najbolji rod sa oko 5.000 hektara otpreman i preradjivan i u Hrvatskoj. Jer, kupci iz Hrvatske repu su plaćali više nego u Srbiji, a transport se isplati jer se "slatki koren" vozi u šećeranu u Osijek, koja je u neposrednoj blizini granice sa Srbijom. U međuvremenu, cena šećera, za vreme gašenja šećerana, na svetskim berzama skočila je gotovo duplo: sa oko 300 na 500 evra po toni. Procenjuje se da će se cena ne samo održati na visokom nivou, nego će i dalje rasti.

Zatvaranje evropskih šećerana posledica je činjenica da ulaganja u uzgoj repe se kreću od 1.200 do 1.400 evra po hektaru – bez cene ljudskog rada, plaćanja poreza i doprinosa... Vodi se i hladni rat za slatki koren i zbog toga što se u Evropi seje manje slatkog korena nego prethodnih sezona. Proteklih godina bilo je i problema sa kvalitetom repe. Ove godine repe je u Srbiji bila zasejana samo na 39.000 hektara. Proteklih godina novu setvu smo dočekivali sa početnim zalihama od 50.000 tona šećera, zatim sa proizvodnjom od 480.000

Ostvaruju se značajni izvojni rezultati

tona, pa smo u svakoj narednoj godini imali po 530.000 tona slatkog kristala, kaže agroanalitičar Milan Prostran. Srbiji je potrebno za ishranu oko 230.000 tona, jer trošimo po 13 kilograma po stanovniku. Tako nam je za zalihe i izvoz ostajalo 300.000 tona. Od toga smo imali višegodišnji preferencijalni izvoz u EU od 180.000 tona i po tome smo bili među 15 svetskih izvoznika. Taj izvoz je sad nešto simbolično povećan za oko 1.000 tona godišnje. Po proizvodnji mogli bi i više da izvozimo, navodi Prostran. Inače, dodaje on svedoci smo gašenja šećerana ne samo u EU već i u Srbiji. Jer, mi smo do raspada Jugoslavije imali 15 šećerana, ali malo po malo taj broj je prepolovljen. Ipak, mi se nadamo da će nas zaobići sudbina Mađarske, Rumunije i Bugarske, gde su šećerane potpuno desetkovane. Nadamo se da će ostati u pogonu šest šećerana.

Šansa za Srbiju

I sve što se dešava na tržištu šećera u svetu i okolini pruža šansu Srbiji da bar na okolnom tržištu, gde je ugašena domaća proizvodnja i prerada repe BiH, Albanija, Crna Gora, Kosovo i Metohija, bude dominantna sa proizvodnjom i konkurentnošću. To potvrđuje i stanje u skladišnim prostorima šećera Srbije koja su danas skoro prazna. Samo tržištu u okruženju treba oko 260.000 tona „slatkog kristala“, naša prednost je njegova blizina, što znači i znatno manje transportne troškove. Ako pogledamo naše konkurente, tu je na prvom mestu Hrvatska. Međutim, ona ima tek 40 odsto konkurentnih zemljišnih resursa u odnosu na Srbiju. Kada je reč o šećerana ona ima samo tri koje rade, a u Srbiji je proteklih godina u pogonu bilo njih šest, pa smo i u preradi nadmoćni. U odnosu na proizvodnju i izvoz od 181.000 tona, to za Srbiju znači da može da ponudi i znatno veće količine.

Ex ministar poljoprivrede i ekspert FAO Goran Živkov ističe da

proizvodnja šećera u Srbiji ima dugu tradiciju uspeha i neuspeha. U kojoj meri je ova proizvodnja bila profitabilna ili ne zavisi od okruženja u kome se privređivalo, mogućnosti i interesa države da pomogne sektor i spremnosti proizvođača šećerne repe i šećera da se prilagode novonastalim promenama.

Šećerni sektor se u proteklih nekoliko godina znatno oporavio posle decenije lošeg poslovanja tokom devedesetih godina. Oporavak je lako vidljiv jer se ostvaruju značajni izvojni rezultati, povećane su gajene površine pod šećernom repom. Porasla je potrošnja šećera na domaćem tržištu, cene su postale relativno stabilne i pristupačne za potrošače, a vrednost uvoza koga još uvek ima se smanjivala. Istovremeno je ostvarena i značajna profitabilnost na nivou proizvođača šećerne repe i šećerana. Ovi uspesi su ostvareni isključivo zbog dobijanja preferencijalnog statusa na tržištu EU, uspešnoj privatizaciji šećerana, investicijama kako na nivou proizvodnje repe tako i na nivou šećerana, sposobnošću prilagođavanja na novonastale uslove privređivanja od strane zaposlenih kao i politici implementiranja u prethodnom periodu koja je dovoljno zaštitila sektor ali u isto vreme i omogućila dovoljno konkurencije. Ova godina je loša jer su seljaci u 2014. godini bili i prevareni, pa je izgubljeno poverenje. Rezultat toga je nedovoljno zasejanih njiva u 2015. godini - navodi Živkov.

Prednosti i posledice

Međutim, danas se okruženje postupno menja i potrebna je nova politika koja bi omogućila nastavak ovih pozitivnih trendova u proizvodnji šećera i omogućila da se Srbija po ulasku u EU nalazi na mapi proizvođača šećera. Osnova ove politike trebalo bi da bude povećanje investicija duž celog tržišnog lanca, razumevanje trendova i problema u sektoru i obezbeđivanje podrške od strane države, kompanija, trgovaca i farmera,

Region

Problem izvoza šećerne repe kao sirovine u Hrvatsku, koji smo imali ranijih godina, slažu se stručnjaci, ove godine se neće pojaviti. Hrvatska je, naime, u skladu sa propisima EU bila u obavezi da utvrdi listu fabrika koje su na dan ulaska Hrvatske u EU imale na zalihama prekomerne količine šećera. Od početnog iznosa od 60.000 tona, koje je izračunala Evropske komisija, pregovorima je ta količina smanjena na 37,1 hiljadu tona, kod fabrika, koje su do 30. septembra morale da izvezu taj šećer na treća tržišta.

Aktivne šećerane

U Srbiji posluje, odnosno aktivno je ukupno šest šećerana. Od ovih, tri su u vlasništvu "Sunoka", dve su u vlasništvu "Helenik šugara", a jedna je u vlasništvu italijanskog SFIR-a.

a sve da bude na dugoročnom interesu. Potrebna je i bolja saradnja među šećerana, uspešno pregovaranje u okviru STO (Srbija još nije postala članica Svetske trgovinske organizacije, iako to vlasti obećavaju svake godine) i EU, podređivanje kratkoročnih interesa dugoročnoj strategiji i uspostavljanje dugoročnog partnerskog odnosa između proizvođača šećerne repe i šećerana.

Ukoliko Srbija ne bi sprovela ovakvu politiku i nju narednih godina očekuje gašenje nekoliko šećerana. Pored toga moraće da smanji površine pod „slatki koren“ za 20 odsto, smanjiti investicije u ovu industriju što je uticanje na slabljenje konkurentnosti. Odmah će morati da ugasi dve šećerane što će biti i nestanak 250 radnih mesta. Tu će biti i gubitak posla za prevozne kompanije za oko 4,5 miliona evra godišnje usled smanjenja potreba za transportom šećerne repe i transporta šećera. Dakle, gubitak u ukupnoj vrednosti proizvodnje biće za oko 65 miliona evra godišnje i to po cenama iz 2008. godine, ističe Živkov. Ako tome dodamo i to da će gubitak na nivou proizvođača usled neiskorišćenosti već kupljenih vadihlica repe biti oko šest miliona evra, jer 20 vadihlica neće imati potrebe da radi, a smanjenje proizvodnje za oko 25 odsto će uticati na dobijanje niže proizvodne kvote šećera po ulasku u EU. Istovremeno to će uticati i na povećanje uvoza za ukupnu vrednost smanjenja proizvodnje i smanjenje izvoza, a biće i dosta problema sa ostvarivanjem izvozne kvote.

Evropska unija koja se nedavno bila našla pred sličnim problemima i uvidela je da je neophodno sprovesti reforme u sektoru proizvodnje šećera da bi cene šećera prilagodila svetskom tržištu. Tim povodom EU je obezbedila šest milijardi evra za sprovođenje reformi, čime su bili kompenzovani gubici oštećenih strana u sprovođenju ovakve politike. Novac je namenjen i podržavanju investicija u šećernom sektoru. Pošto Srbija ne može sebi da priušti ovakav pristup jer nije dovoljno bogata da bi zasnovala svoju politiku na kompenzacijama, ali može da pokuša da sa merama prilagođenim domaćim mogućnostima pomogne sektor i da zajedno sa proizvođačima šećerne repe i proizvođačima šećera osigura profitabilnost i konkurentnost u proizvodnji šećera u narednom periodu. To znači da cilj mora biti povećanje potrošnje šećera, sniženje cene koštanja i unapređenje saradnje među šećerana kao i bolja saradnja duž tržišnih lanaca.

(Nastaviće se)

Ove godine manje repe i manja proizvodnja

Manja proizvodnja šećera

Kada je reč o 2015. godini u Srbiji, se prema procenama Nenada Budimovića, sekretara Udruženja za poljoprivredu i prehrambenu industriju Privredne komore Srbije, očekuje smanjena proizvodnja šećera, s obzirom na manje zasejane površine pod šećernom repom. Uprkos tome domaće tržište će biti snabdeveno sa šećerom, jer srpska proizvodnja svake godine obezbeđuje značajne tržne viškove. U poređenju izvoz za prvih devet meseci 2015. godine u odnosu na isti period 2014. godine uočava se pad vrednosti od 20 odsto, ali sa povećanim količina-

ma, što govori o značajnom padu cena šećera, i u inostranstvu i u Srbiji. Za prvih devet meseci 2015. godine iz Srbije je u svet izvezeno 113.850 tona belog šećera u vrednosti većoj od 50 miliona dolara.

Inače, konditorska industrija u Srbiji, čija je proizvodnja teška oko 100.000 tona zavisna je od proizvodnje šećera. Za prvih devet meseci 2015. godine konditorska industrija u Srbiji ostvarila je rast proizvodnje za 4,6 odsto u odnosu na isto vreme 2014. godine. Sa rastom proizvodnje ona je trošila i više šećera.

INĐIJA • SA PRVOG INFO SASTANKA „UKLJUČITE SE U EVROPSKU POLJOPRIVREDU“

Bespovratnih 100 miliona evra za srpski agrar

Evropska unija je kroz pomenuti program do 2020. godine opredelila preko 100 miliona evra prema individualnim poljoprivrednim proizvođačima, za unapređenja njihove proizvodnje, zamenu tehnike i tehnologije

Kako bi se indijski poljoprivrednici upoznali sa konceptom i procedurama za dobijanje bespovratnih sredstava IPARD II iz programa Evropske unije, prošle nedelje je u Kulturnom centru organizovan prvi info sastanak. Organizator seminara pod nazivom „Uključite se u evropsku poljoprivredu“ je bila Agencija za ruralni razvoj uz podršku lokalne samouprave, a veliki broj poljoprivrednika je došao da se upozna sa mogućnostima koje nude Evropski fondovi. Navedena sredstva su namenjena poljoprivrednicima za ulaganje u izgradnju savremenih objekata, kupovinu moderne opreme, zamenu tehnologije, kako bi postigli konkurentnost i standard poljoprivredne proizvodnje koji zahteva Evropska unija. Tom prilikom je **Dejan Jekić**, pomoćnik predsednika opštine Indija, rekao da bi IPARD II program Evropske unije trebalo da bude dostupan krajem 2016. godine.

Sa info sastanka

- Mi moramo da pripremimo i upoznamo naše poljoprivrednike šta su obaveze Republike, Pokrajine, lokalnih samouprava i na kraju samih poljoprivrednika, kako bi bili konkurentni i kako bi mogli da apliciraju za sredstva - rekao je Jekić i poručio da je Evropska unija kroz pomenuti program do 2020. godine opredelila preko 100 miliona evra prema individualnim poljoprivrednim proizvođačima, radi unapređenja njihove proizvodnje, zamenu tehnike i tehnologije i slično.

- Neophodno je i da Republika Srbija uskladi određene zakonske procedure, kako bi pomenuta sredstva uopšte bila plasirana u Srbiju. Samim tim, i lokalne samouprave će usklađivati svoje odluke, a i poljoprivrednici će morati da uvedu određena pravila u svoju proizvodnju - istakao je Dejan Jekić.

Učesnici na seminaru su pokazali veliko interesovanje za

mogli dalje da se raspitaju o programu.

Prema rečima **Jovice Kovačevića** iz Indije, koji se godinama bavi ratarstvom, prvi info sastanak je veoma važan za sve poljoprivrednike kako bi bili informisani o njihovim mogućnostima.

-Mislim da je dobro da se upoznamo sa mogućnostima fondova koji će nam biti dostupni, jer je to odlična prilika da unapredimo našu poljoprivrednu proizvodnju, konkretno u mom slučaju kroz novu mehanizaciju. Reč je o zaista velikom novcu koji će oni davati za srpski agrar, tako da svako može da nađe neki interes - istakao je Jovica i rekao da se dugo godina bavi ratarstvom, obrađujem nekoliko standardnih poljoprivrednih kultura poput kukuruza, pšenice, soje i suncokreta na oko 50 jutara zemlje.

- Ovih dana je kod nas ratara aktuelno duboko oranje i zaostala je setva pšenice ko još nije posejao - kaže on i dodaje da je domaćinsko poslovanje ove godine dalo i dobre prinose, a sličnu situaciju očekuju i naredne godine.

Rade Bobić se dugi niz godina bavi govedarstvom, a kako je istakao nakon sastanka sredstva iz fondova Evropske unije su uvek dobro došla, ali je neophodno da se detaljno upoznaju sa uslovima koje treba ispuniti. Iz tog razloga očekuju da se info sastanci organizuju i u narednom periodu.

- Nama su pre svega najvažnije cene naših proizvoda, a ukoliko se zaista budu realizovala ta sredstva i donacije iz fondova očekujemo da će se situacija u našem agraru popraviti - navodi on i kaže:

-Do sada sam koristio sredstva iz domaćih fondova, odnosno iz Fonda

Jovica Kovačević

za razvoj poljoprivrede i imam odlična iskustva. Međutim, tada kada sam uzimao kredite i cene su bile mnogo bolje, pa smo mogli da se pokrijemo.

Na kraju, ovaj poljoprivrednik ističe da situacija u stočarstvu nije ni malo sjajna, da se meso uvozi pored dobre domaće proizvodnje i nije baš optimista kada je reč o stočarstvu.

- Verujte mi, ne očekujemo baš mnogo od ovih fondova, jer smo sličnu priču imali i 2014. godine. Ja sam ovih dana u pregovorima baš u vezi kupovine traktora, pa sam iz tog razloga došao da se informišem jer ako se zaista bude realizovao ovaj program sigurno bih sačekao sa kupovinom - kaže **Dragan Živković** poljoprivrednik iz Novih Karlovaca koji obrađuje oko 300 jutara zemlje i neophodna mu je nova mehanizacija.

M. Balabanović

Rade Bobić

Dragan Živković

pomente programe ali i određenu dozu sumnje o dostupnosti evropskih sredstava. Kako kažu neki od njih, važno je dobiti blagovremenu informaciju da bi

PEĆINCI • JAVNA LICITACIJA ZA DAVANJE U ZAKUP POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA U DRŽAVNOJ SVOJINI

Predaja dokumentacije do 7. decembra

Na licitaciju se ukupno daje 1.540 hektara, a početne cene se kreću od 11.500 do 22.500 dinara po hektaru u zavisnosti od kvaliteta zemljišta

U pećinačkoj opštini raspisan je oglas za javnu licitaciju u prvom krugu za davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini u ovoj opštini. Rok za podnošenje potrebne dokumentacije Komisiji za sprovođenje postupka davanja u zakup poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini opštine Pećinci je do 12 sati 7. decembra 2015. godine. Licitacioni korak iznosi 500 dinara, a uvid u dokumentaciju, grafički pregled katastarskih parcela po katastarskim opštinama i spisak parcela po formiranim javnim nadmetanjima koja su predmet davanja u zakup, može se izvršiti u zgradi opštine Pećinci u kancelariji broj 30, svakog radnog dana od 9 do 13 sati. Kontakt osobe su **Perica Graovac**, tel:064/898-3626 i **Andrijana Jakovljević**, tel: 064/898-3609.

Na licitaciju se daju parcele iz svih katastarskih opština, sem KO Popinci i KO Sibač, a zemljište se daje u videnom stanju. Po rečima Andrijane

Jakovljević iz opštinskog odeljenja za poljoprivredu, na licitaciju se ukupno daje 1540 hektara, a početne cene su od 11.500 dinara do 22.500 dinara po hektaru u zavisnosti od kvaliteta poljoprivrednog zemljišta. Pravo za učešće u javnom nadmetanju imaju fizička i pravna lica. Fizička lica moraju biti upisana u Registar poljoprivrednih gazdinstava na teritoriji opštine u aktivnom statusu, da imaju svojstvo poljoprivrednog osiguranika kod Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje s prebivalištem u katastarskoj opštini u kojoj se nalazi zemljište koje je predmet zakupa i da je vlasnik najmanje 0,5 ha poljoprivrednog zemljišta u istoj katastarskoj opštini. Takođe, zakupac može biti i fizičko lice s svim navedenim elementima iz druge jedinice lokalne samouprave čija se parcela graniči sa zemljištem u državnoj svojini koje je predmet zakupa. Pravno lice isto mora biti upisano u Registar poljoprivrednih gazdinstava u aktivnom statusu i mora biti vlasnik najmanje

Andrijana Jakovljević

10 ha poljoprivrednog zemljišta u katastarskoj opštini u kojoj se daje u zakup poljoprivredno zemljište u državnoj svojini i da ima sedište na teritoriji pećinačke opštine.

Obilazak poljoprivrednog zemljišta koje se daje u zakup može se izvršiti u katastarskim op-

štinama Ašanja, Kupinovo i Obrež 01.12.2015. godine u 9 časova, a u katastarskim opštinama Ogar, Donji Tovarnik, Subotište i Brestač 02.12.2015.godine, takođe u 9 sati. Predmetno zemljište u KO Deč i KO Karlovčić može se pogledati 03.12. ove godine u 9 časova, a 04. 12., u isto vreme u katastarskim opštinama Pećinci, Sremski Mihaljevci, Šimanovci i Prhovo.

Formular prijave i adresirane koverte, odnosno štampane nalepnice s adresom opštine mogu se preuzeti svakog radnog dana na pisarnici opštine Pećinci, dok se prijava na oglas podnosi u zapečaćenoj koverti. Uz prijavu zainteresovani učesnici nadmetanja podnose dokaz o uplati depozita, dokaz o prebivalištu za fizička, odnosno izvod iz privrednog registra za pravna lica, potvrdu o aktivnom statusu poljoprivrednog gazdinstva, dokaz o vlasništvu fizičkog lica, kao i onog koje se graniči s predmetnim zemljištem, dokaz o vlasništvu pravnog lica u

Termin održavanja licitacije

Javno nadmetanje za davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta u državnoj svojini održaće se u zgradi opštine Pećinci i to u sledećim terminima: 09. decembra 2015.godine s početkom u 10 sati za katastarske opštine : Ašanja, Kupinovo, Obrež, Ogar, Donji Tovarnik, Subotište i Brestač; 10. decembra 2015. U 10 časova u katastarskim opštinama:Šimanovci, Deč, Karlovčić, Sremski Mihaljevci, Prhovo i Pećinci.

katastarskoj opštini u kojoj se nalazi zemljište koje se izdaje u zakup i dokaz o svojstvu poljoprivrednog osiguranika kod Republičkog fonda PIO.

G. M.

NOVI SLANKAMEN • IZ ZEMLJORADNIČKE ZADRUGE "VOČAR SLANKAMEN"

Popunjeni svi kapaciteti u hladnjači

- Berba je završena. a svi kapaciteti su popunjeni. Imamo 3.000 tona jabuka na ULO režimu i oko 200 tona na običnom hlađenju. Prodaja je krenula tako da čekamo bolju cenu -kažu iz zadruga "Voćar Slankamen"

Zemljoradnička zadruga "Voćar Slankamen" je osnovana 2011. godine u Novom Slankamenu, a nastala je udruživanjem 41 zadrugara - voćara iz Novog Slankamena, Starog Slankamena, Slankamenačkih Vinograda, Maradika i Novih Karlovaca. Posедуje hladnjaču kapaciteta 3.000 tona u ULO režimu, a sami zadrugari i njeni kooperanti oko 3.000 tona u standardnim hladnjačama koje se nalaze u okviru njihovih gazdinstava. Područje novog Slankamena i okoline ima dugu tradiciju gajenja voća, kao i vinove loze, a Slankamen je bio poznat po grožđu i vinu još pre više od 100 godina. Voćnjaci se prostiru na južnim padinama

Fruške gore na nadmorskoj visini od 140 do 225 metara i nalaze se na ušću reka Dunava i Tise, što zajedno daje idealne uslove za izuzetna svojstva voća.

- Reč je o najmlađoj zadrugi u Slankamenu, a sama hladnjača je napravljena u isto vreme kada je formirana i zadruga "Voćar", polovinom 2011. godine. Kada je reč o hladnjači, već tokom jeseni su motori prvi put pušteni u rad - počinje priču **Nikola Lončar** iz ZZ "Voćar" i menadžer prodaje u ULO hladnjači i precizira da je kapacitet njihove hladnjače 300 vagona sa kontrolisanim ULO režimom i 30 vagona sa običnom atmosferom, odnosno kratkotrajnim čuvanjem.

Nikola Lončar

U komorama sa kontrolisanim atmosferom jabuka može da se čuva i do godinu dana, a nakon tog perioda izgleda kao da je tek ubrana, odnosno sočna i nepromenjenog izgleda.

- Komore se otvaraju u februaru mesecu i tada kreće izvoz, a pretežno smo usmereni na tržište Rusije, u procentima oko 90 odsto, dok preostali deo plasiramo na naše tržište. Kada je reč o članovima zadruga koji donose proizvode oni su iz nekoliko mesta naše opštine i zaista smo zadovoljni kako funkcionišemo - kaže Lončar i napominje da robu skladište isključivo članovi zadruga, jer nema iznajmljivanja prostora.

Kada je reč o sortama u hladnjači se skladište sledeće sorte: ajdared, zlatni delišes, crveni delišes, redčif, greni smit, mucu, jonagold i gloster.

Veliki kapaciteti hladnjače

- Što se tiče aktuelne situacije u radu, berba je završena, a svi kapaciteti su popunjeni. Imamo 3.000 tona jabuka na ULO režimu i oko 200 tona na običnom hlađenju. Prodaja je krenula tako da čekamo bolju cenu - ističe on i podseća da jabuke za izvoz moraju da zadovolje kriterijume koje rusko tržište zahteva, što je slučaj sa njihovim zalihama.

- Kada govorimo o kupcima iz Rusije, možemo reći da su vrlo rigorozni i zahtevaju kvalitet, pa jabuke ne smeju da imaju ni mala mehanička oštećenja i moraju da ispunjavaju stroge kriterijume koji se traže - naglašava Lončar.

Cena jabuke je uvek aktuelno pitanje, a Lonačar navodi da je ona dostigla maksimum i kreće se oko 45 dinara, dok se nakon praznika i Nove godine očekuje

još veću cenu od 60 dinara za kilogram.

U ULO hladnjači je zaposleno pet radnika a to su magacioner, dvojica viljuškarista, direktor i on kao menadžer prodaje. Kako kaže, sasvim dobro posluju i uspevaju da obave dobar deo posla koji je neophodan za jednu hladnjaču.

- Baš ovih dana je kod naših zadrugara aktuelno pakovanje i priprema robe za skladištenje ali i za dalju prodaju. Nabavljeni su svi neophodni preparati i mineralna đubriva za tretiranje jabuka, a taj posao nas čeka na proleće. Do tada, zadrugari će imati malo vremena da predahnu i uživaju u praznicima koji slede, a onda kad prođe januar spremamo se za nove poslove - kaže na kraju Nikola Lončar.

M. Balabanović

Kvalitet jabuka koji zahtevaju kupci iz Rusije

NOVI SAD • „VEĆE REKORDERA“ POVODOM 11 GODINA AGROPRESS-A

Uskoro isplata subvencija za ratare

Radiša Radisavljević i ove godine rekorder u ratarskoj proizvodnji - Priznanja za novinarski rad od Udruženja su dobili Jelena Vukobrat, novinarka emisije RTS-a „Znanje – imanje“ i Milorad Mitrović, dopisnik lista „Dnevnik“

U Master Centru Novosadskog sajma, Udruženje novinara za poljoprivredu AGROPRESS organizovalo je u utorak, 24. novembra, Veće rekordera u ratarskoj proizvodnji i svečanost povodom 11 godina od osnivanja AGROPRESS-a. Na skupu je učestvovalo oko 100 najznačajnijih predstavnika udruženja poljoprivrednika, kompanija, novinara i rekordera u ratarskoj proizvodnji kao i predstavnici Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine i stručnih službi. Generalni sponzor je bila kompanija Imlek, a domaćin skupa Novosadski sajam.

Predsednik AGROPRESS-a **Goran Đaković**, izrazio je zadovoljstvo što je i ove godine veliki broj prijatelja, saradnika i partnere došlo da sa novinarima provede večer ali i istaknu rad pojedinaca kako u zemlji tako i u inostranstvu. On je naglasio da je Udruženje je do sada organizovalo preko stotinu događanja, kao i edukaciju za male i velike poljoprivredne proizvođače.

Prof. dr **Zoran Rajić**, državni sekretar Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, čestitao je članovima Agropress-a 11 godina uspešnog rada, i naglasio značaj saradnje institucija i medija. On je ovom prilikom doneo dobre vesti za poljoprivrednike i istakao da će sva dugovanja prema poljoprivrednicima biti isplaćena za dve do tri nedelje, i da će u kratkom periodu biti zaposlena 103 radnika u Upravi za agrarna plaćanja, što će omogućiti korišćenje sredstava iz IPARD fondova. Kada je reč o budžetu za narednu godinu prof. Rajić je naglasio da ne očekuje veće promene, ali je izrazio očekivanje da rentabilnost proizvodnje poljoprivrednika neće zavisiti od državnih podsticaja.

U ime kompanije JTI obratio se **Goran Pekez**, direktor korporativnih poslova, i poručio je da će JTI i dalje biti pouzdan partner državi u borbi protiv nelegalne trgovine duvanom i srpskim poljoprivrednicima u postizanju što boljih rezultata u proizvodnji. Priznanja za novinarski rad od Udruženja su dobili **Jelena Vukobrat**, novinarka emisije RTS-a

Priznanje novinarki Jeleni Vukobrat

„Znanje – imanje“ i **Milorad Mitrović**, dopisnik lista „Dnevnik“.

Plaketu za promociju poljoprivrede dobio je Novosadski sajam, a kada je reč o savetodavnim službama za najbolju je proglašena Poljoprivredna stručna i savetodavna služba Jagodina, sa čije je teritorije dolazi i dvostruki rekorder u ratarskoj proizvodnji **Radiša Radisavljević** iz Medveđe kod Despotovca. On je ove godine ostvario prinos u proizvodnji suncokreta, 5.135 kg, kukuruza 13.216 kg, soje 3.662 kg dok je

pšenice posečno požnjeo 9.156 kg po hektaru.

Pored plaketa njemu su uručene i vredne nagrade, tablet i ručni sat, a prof. dr **Snežana Đorđević** u ime kompanije Agrounik, nagradila ga je vaučerom u vrednosti 100.000 dinara. Uručujući ček profesorka Đorđević je naglasila da uz redovnu agrotehniku i primenu Agrounikovih proizvoda svako može ostvariti rekordne prinose al istovremeno očuvati zemljište i njegovu plodnost.

Prvu nagradu za proizvodnju kukuruza dobio je **Dimitrije Lučar** iz

Radiša Radisavljević

Deronja, koji je imao prinos 13.243 kg/ha, on je takođe dobio tablet i semensku robu od firme Genetiks plus. Ova kompanija nagradiće pet najboljih proizvođača sa svojim semenom za po 1 hektar.

Udruženje novinara za poljoprivredu AGROPRESS je nevladina organizacija čiji je osnovni cilj oživljavanje i unapređenje života na selu u Srbiji. Od 2006. godine AGROPRESS je članica Međunarodne federacije novinara IFAJ.

S. P.

Zasluzena nagrada novinaru Miloradu Mitroviću

SVAKE GODINE ISTA PRIČA

Veliki gubici u žetvi ratarskih useva

Gubici koji nastaju prilikom žetve stvaraju dvostruki problem. S jedne strane se smanjuje prinos, a s druge strane samonikle biljke predstavljaju ozbiljan problem u usevima koji se seju posle njih

Protekla godina ostaće upamćena po nepovoljnim vremenskim uslovima u drugom delu vegetacije i po velikim gubicima u žetvi svih ratarskih useva. Vreme je u junu, julu i avgustu bilo veoma suvo i toplo, a u septembru i oktobru je bilo jako kišovito. Ovakvi vremenski uslovi su imali za posledicu niske prinose useva i jako dugu i tešku žetvu.

Na osnovu čega se može tvrditi da su gubici u žetvi 2015. godine bili jako veliki? Sa sigurnošću se može reći, i bez merenja gubitaka po propisanoj metodici, da su ove godine gubici bili veliki zbog masovne pojave samonika, odnosno samoniklih biljaka gajenih useva. Samonikle biljke su nikle iz semena prosutog prilikom žetve. Nicanje ovog semena je bilo odlično, zbog obilnih padavina nakon žetve koje su doprinele da nikne skoro svo seme koje se nalazilo na površini zemljišta kao i ono koje je obradom posle žetve plitko uneto u zemljište.

Tako su se, posle žetve, zazelele polja od samonikle pšenice (sl. 1), suncokreta (sl.2), soje (sl.3), kukuruza (sl.4), uljane repice, slačice, uljane rotkve i drugih useva. Brojanjem samoniklih biljaka, došli smo do podatka da je na najvećem broju analiziranih parcela gubitak u žetvi iznosio nekoliko stotina kilograma. U većini slučajeva, ovaj gubitak je bio veći od dozvoljenih gubitaka prilikom žetve, odnosno od gubitaka koji se smatraju normalnim. Zbog čega je to tako?

Proizvođači su objašnjavali i pravdali ovako velike gubitke sledećim razlozima: Zbog naglog sazrevanja useva, izazvanog visokim temperaturama i sušom, veza između semena i biljke je bila oslabljena što je imalo za posledicu veliko osipanje semena; Zbog kišovitog vremena je bilo veoma teško obaviti žetvu na vreme i kvalitetno; Samonikle biljke, u najvećem broju slučajeva, vode poreklo od šturih semena koje je izbio ventilator kombajna; Gubici su mnogo manji nego što se to čini na prvi pogled, zbog toga što su samonikle biljke jako narasle zahvaljujući kišovitom vremenu; Samonikli usevi su veoma korisni, jer

Razlozi za gubitke

Najvažniji razlozi za velike gubitke su zakasnela žetva, poleganje useva, neujednačeno sazrevanje useva, prevelika brzina kretanja kombajna i loše podešeni kombajni.

Sl. 2: Samonikli suncokret

Sl. 3: Samonikli soja

Sl. 4: Samonikli kukuruz

mogu da posluže kao zeleni đubrivo. Svi pobrojani razlozi se mogu prihvatiti u određenoj meri, ali ne u potpunosti. Naime, za velike gubitke veću krivicu snose greške u agrotehnici i propusti načinjeni prilikom žetve nego razlozi koje navode proizvođači. U prilog ovoj tvrdnji govori činjenica da postoje proizvođači koji su i u ovoj nepovoljnoj godini obavili žetvu sa malo gubitaka. Kao dokaz može poslužiti i činjenica da se i u povoljnim godinama na mnogim parcelama javljaju veliki gubici u žetvi.

Mnogi proizvođači godinama praktikuju žetvu useva sa veoma niskom vlagom. Kod suncokreta se u brojnim slučajevima žetva obavlja pri vlažnosti zrna od svega 4-5%. Ova vlaga je toliko niska da neki vlagomeri ne mogu da je izmere jer je ispod njihovog mernog opsega. Kod pšenice, soje i kukuruza vlažnost zrna je često niža od 10%, a u nekim slučajevima se spušta na 7-8%. To znači da je vlaga u žetvi dosta niža od standardne vlage koja kod suncokreta iznosi 9%, kod pšenice i soje 13%, a kod kukuruza 14%. Pri ovako niskoj vlazi dolazi do većeg osipanja i većeg loma presušenog zrna, a poznato je da lomljeno zrno spada u primese koje se odbijaju na prijemnim mestima.

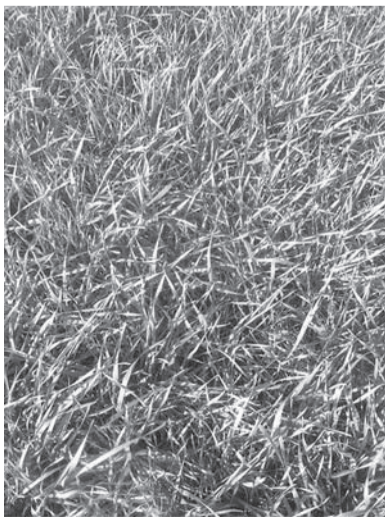
Na osnovu zapažanja iz velikog broja godina, može se konstatovati da se kasna žetva najčešće izvodi kod suncokreta, pšenice i ječma pa je kod ovih useva i najveća šteta zbog kašnjenja. Kod kukuruza i soje, ova pojava je manje zastupljena, ali nije zanemarljiva. Interesantno je i to napomenuti da su kod kukuruza gubici povećani od kada su počeli masovnije da se beru u klipu hibridi koji nisu namenjeni za tu svrhu, ali su omiljeni kod proizvođača zbog visokih prinosa zrna. Kada govorimo o brzini rada kombajna i njihovom podešavanju, važno je pomenuti da velike gubitke ne prave samo zastarele mašine. U mnogim slučajevima je gubitak veći kod savremenih kombajna nego kod zastarelih mašina.

Objašnjenje za ovakvo stanje leži u činjenici da kombajneri koji rade sa najsavremenijim mašinama smatraju da te mašine ne mogu loše raditi jer su poslednja reč tehnike. Na žalost, stvarnost ih demantuje na ubedljiv način u vidu velikih gubitaka. Poleganje i lom stabla mogu prouzrokovati značajne gubitke. Poleganje se najčešće javlja kod strnih žita, zbog preguste setve i preteranog đubrenja azotom. Poseban problem prilikom žetve predstavlja neujednačeno sazrevanje useva koje je posledica neujednačenog nicanja useva. Neujednačeno nicanje se javlja svake godine u većoj ili manjoj meri, a ove godine je bilo jako izraženo. Uzroci neujednačenog nicanja su nekvalitetna osnovna i predsetvena obrada i setva. Na većini naših parcela zemljište je u proleće neravno, isušeno u setvenom sloju i sa neujednačenom vlažnošću, strukturom i temperaturom. Takvo stanje ima za posledicu nekvalitetnu setvu i loše neujednačeno nicanje. Kao što se vidi, ovaj problem je kompleksne prirode zbog čega ga nije lako rešiti.

Gubici koji nastaju prilikom žetve stvaraju dvostruki problem. S jedne strane se smanjuje prinos, a s druge strane samonikle biljke predstavljaju ozbiljan problem u usevima koji se seju posle njih. Kukuruz i soja, u tom pogledu, ne predstavljaju veliki problem jer lako izmrzavaju. Međutim, suncokret, pšenica, ječam, uljana repica, slačica i uljana rotkva prave velike probleme u narednim usevima.

Od nabrojanih biljaka, suncokret predstavlja najveći problem jer se seje na velikim površinama, dobro prezimljiva i može zadržati klijavost nekoliko godina. Ove godine su neki proizvođači tretirali ozime useve herbicidima već u toku jeseni, zbog pojave samoniklih biljaka koje su počele da guše gajene useve. U pšenici i ječmu ima mnogo samonika uljane repice, slačice i uljane rotkve, a u usevu uljane repice ima mnogo samonika pšenice i ječma. Oktobarski mrazovi intenziteta -0,5 stepeni, na visini od 5 cm iznad površine zemljišta, uništili su samonikli kukuruz, a novembarski mrazovi intenziteta -5,7 stepeni uništili su samonikli soju. Samonikli pšenica je malo požutela, a suncokret, uljana repica i slačica nisu pretrpeli nikakvu štetu. Ako u toku zime ne bude jakih mrazova, ove samonikle biljke će praviti velike probleme na proleće jer će ih biti teško suzbiti obradom i primenom herbicida.

Izvor: PSS Zrenjanin

Sl. 1: Samonikli pšenica

Plastenici na našem tržištu

Niski plastenici

Danas na prostoru Srbije i Vojvodine postoji veliki broj plastenika različitih oblika i veličine. Pored tipičnih plastenika koje proizvode firme, prisutan je veliki broj plastenika koje su izradili sami proizvođači. Osnovna podela plastenika vrši se prema gabaritima, pa tako imamo niske, poluvisoke i visoke plastenike

Niski plastenici

Niski plastenici su tunelskog oblika, širine do 1m i visine obično 60-80cm. Najpovoljnija dužina je 10-12m. Ovaj tip plastenika proizvođači prave samostalno tako da lukove postavljaju od žice 6-10mm, plastičnih cevi ili od drveta. Ovo je najnepogodniji tip plastenika zbog toga što mu je zapremina mala pa je kolebanje temperature veliko. U ovakve plastenike obično se sade po dva reda povrća. Folija se sa bočne strane zatrpa zemljom tako da samo čeonu stranu ostaju prostor za ventilaciju, što je nedovoljno, posebno kad biljke porastu. Ovaj tip plastenika je širu primenu našao u proizvodnji ranog povrća (krastavac, lubenica, dinja, kupus, mrkva) u kojoj se koristi do prestanka opasnosti od mraza, potom se folija i lukovi uklanjaju, a biljke nastavljaju rast na otvorenom polju

Poluvisoki plastenici

Ovo je tip plastenika koji je nešto zastupljeniji u proizvodnji. Objekti su visine do 2m, širine 4-5m. Dužina varira od 20 do 30m. Lukovi plastenika su izradeni od metalnih ili plastičnih cevi, postavljaju se na rastojanju 1,2-1,5metra i dužno se učvrste cevima na tri mesta kako bi se dobila stabilnost objekta. Folija se ukopa s bočnih strana i zagre zemljom. Na čeonim stranama prave se vrata koja služe kao ulaz i kao ventilacija. Nedostatak ovakvih plastenika je u tome što nemaju

Poluvisoki plastenici

bočnih ventilacija, tako da su obično temperature u sredini objekta previsoke.

Visoki plastenici

Visoki plastenici su tipični objekti koji se serijski proizvode u pogonima za proizvodnju plastenika. Dimenzije ovih objekata variraju zavisno od proizvođača. Obično su visine od 3,5 do 5m, širine do 10m i dužine po potrebi naručio, ne duže od 50m. Visoki plastenici imaju pored čeonih vrata i bočne ventilacije sa obe strane čitavom dužinom 1-1,5m. Visine ovakve ventilacije omogućuju pravovremeno i kvalitetno provetravanje objekta kako bi došlo do izmene vazduha i smanjenja temperature u objektu. Ovi tipovi plastenika obično su metalne konstrukcije izradene od raznih profila (I-profil, kvadrat, pravougaonik ili od okruglih cevi). Ako su ovi objekti opremljeni sistemom za zagrijavanje, proizvodnja u njima s8 bitno ne razlikuje od proizvodnje u staklenicima.

Dragan Marković,
dipl.ing. (PSS Zrenjanin)

Visoki plastenici

REGISTRACIJA VOZILA 6 - 12 RATA

Čekovima građana i administrativnom zabranom

Agencija "MĐ Radosavljević"

Sremska Mitrovica, Kuzminska 36

022/613-977 i 069/702-002

Jako selo za jak grad!

- Model ruralnog razvoja ima za cilj da zadrži stanovništvo u ruralnim područjima, izjednači kvalitet života u ruralnim i urbanim područjima, omogući povratak stanovništva, poveća konkurentnost ponude i proizvodnje i time stvori bolje uslove za seosko stanovništvo – naglašava gradonačelnik Branislav Nedimović

Razumevajući činjenicu da glavna mogućnost obnove i jačanja Sremske Mitrovice leži u ulaganju u njena sela, tokom proteklih godina lokalna samouprava podstakla je i pokrenula značajna ulaganja u seosku infrastrukturu. Sa kraja na kraj mitrovačkih sela vrši se asfaltiranje ulica, obnova domova kultura, obdaništa, uređenja škola, održavanje atarskih puteva, a kako ističe gradonačelnik **Branislav Nedimović**, sve te investicije predstavljaju uverturu u značajnija ulaganja u razvoj infrastrukture koja će pomoći razvoj proizvodnje naročito u oblasti stočarstva, pre svega u uzgajanju svinja čime će, kako napominje Nedimović, u momentu kada se očekuje ponovno pokretanje „Mitrosa“ stvoriti prostor za domaće proizvode. Ako se u tome uspe, dodaje on, u pogon će se staviti porodične fabrike koje će mitrovačkim paorima omogućiti da, rađajući na svojim imanjima, zarade i time omoguće svoj i napredak svojih sela.

- Što se tiče voćarstva, po prvi put ćemo naredne godine u programu za davanje u zakup poljoprivrednog zemljišta, predložiti državi da određeni deo poljoprivrednih površina bude namenjen za podizanje voćnjaka. Paralelno sa tim radimo veliki projekat navodnjavanja južnih padina Fruške gore gde Sremska Mitrovica ima najveći deo – najavljuje Nedimović i dodaje: - Osnovna razvojna ideja lokalne samouprave je da sela koja se nalaze na „putu ratarstva“, odnosno sela koja su skoncentrisana oko auto-puta, nastave da se bave ratarstvom i stočarstvom, Mačva da se bavi povrtarstvom, a fruškogorska sela voćarstvom. Ako na taj način podelimo ta tri sektora, onda možemo i planskim merama da postignemo najveće efekte u svakoj pojedinačnoj grupi, a ne da sa stotinu mera pokušavamo da delujemo na isto toliko mesta. To ne donosi rezultate i u praksi se pokazalo da tako nešto nema efekta – kaže Nedimović.

Atarski putevi se redovno održavaju

Obnova domova kulture najavljuje bolje dane

Na putu obnove seoskog života, najveći broj mitrovačkih sela svoje snage usmerio je na obnavljanje domova kultura što, kako napominje predsednik Saveta Mesne zajednice Šašinci **Nikola Milić**, nije čudno, posebno ukoliko se u obzir uzme da su upravo kuće kulture nastale u postratnim godinama novcem i združenim radom mitrovačkih paora, bile dugogodišnji centri društvenog života u selima. Isti stav imaju i predsednik Saveta MZ u Bosutu **Vaso Damjanović**, **Zlatan Milovančević** iz Zasavice Dva, **Dejan Umetić** prvi čovek Lačarka, **Ranko Trivunović** šef Mesne zajednice Mandelos, **Radmilo Budečević** čelnik Ravnja, **Dragoslav Čupić** iz Salaša Nočajskog, **Nikola Mitrović** iz Šišatovca, ali i **Stevan Milovac** šef Saveta u Kuzminu i **Jovan Kuzmančević** iz Ležimira kojima, kako napominju, obnova domova kulture tek predstoji.

- Obnova Doma kulture najbolji je pokazatelj volje da želimo da opstanemo i dokaz da smo konačno uspeali da pobedimo sve nedaće koje nam je donelo lanjsko savsko plavljenje. Sa druge strane dobro je poznato da su domovi kulture u selima centri društvenog života i ulaganjem u njih stavlja se našim paorima do znanja da lokalna samouprava nije napustila svoja sela i da je spremna da u narednom periodu ulaže u njih, da nije tako, zar bi grad izdvajao višemilionska sredstva za njihovu rekonstrukciju, smatra prvi čovek Sremske Rače **Radivoj Golubović**.

Za potrebe rekonstrukcije Doma kulture u Bosutu, lokalna samouprava izdvojila je milion dinara, koliko i za poslove u Divošu, Ravnju, Ležimiru. Više sredstava utrošeno je za domove u Lačarku i Šašincima u čemu su najveći udeo imali upravo meštani ovog sela koji su sredstva izdvajali iz samodoprinosu. Oko 700.000 dinara izdvojeno je za poslove u Zasavici Dva. Trenutno najveći problem sa Domom kulture imaju meštani Radenkovića čiji je dom dospelo u privatne ruke.

Grgurevačka ulica

- Sve što možemo da uradimo jeste da uredimo seosku ambulantu koja je smeštena u Dom i to u saradnji sa lokalnom samoupravom i činimo, ističe predsednik Saveta i član Veća zadužen za mačvansku infrastrukturu **Vlada Turudić**.

Kako napominje načelnik Uprave za poljoprivredu **Vladimir Nastović**, sa ovim poslovima neće se stati.

- Život na selu traži ne samo mogućnost da se proizvodi prodaju po nekoj pristojnoj ceni, nego i mogućnost kvalitetnog provođenja slobodnog vremena za sve generacije. Zbog toga je obnova domova kulture imperativ koji je lokalna samouprava prepoznala i krenula mu u susret. Uporedo sa tim u Mandelosu, Divošu, Bešenovu, Zasavicama, Velikim Radincima i drugim selima uloženo je i u uređenje fudbalskih igrališta, a u Jarku je postavljena i balon sala što je takođe podsticajno pogotovo za omladinu, ističe Nastović uz napomenu da su značajna sredstva uložena i u održavanje škola, pri čemu posebno mesto zauzima Mačvanska Mitrovica u kojoj se očekuje izgradnja potpuno novog objekta.

Ravnomerno ulaganje u saobraćajnice

Bitan segment ulaganja lokalne samouprave u sela je i obnova saobraćajne infrastrukture. U tu svrhu uloženo je više miliona dinara, a kako ističu u lokalnoj samoupravi pitanje dobre saobraćajne komunikacije bitan je preduslov čvršćeg međusobnog povezivanja seoskih i gradskih područja.

Tokom protekle tri godine u Bosutu je asfaltirano 1.5 kilometara sa-

obraćajnica, u Grgurevcima su novo lice dobile ulice Palih boraca i Vodna, u Divošu niče novi plato u centru sela, u Zasavici dva očekuje se skorije asfaltiranje Vojvođanske ulice i centra sela, u Zasavici jedan asfaltiran je krak glavne ulice. Jaračka Cvetna ulica dobila je novi izgled, kuzminske ulice Kajke Dokić i Savska nasute su grebanim asfaltom i naredne godine očekuje se njihova kompletna rekonstrukcija, u Mačvanskoj Mitrovici priprema se teren za uređenje saobraćajnica u naselju "Krivaja", u Mandelosu je u protekle tri godine urađeno oko dva kilometra puteva, a nasut je i preki put koji ovo selo spaja sa Grgurevcima.

- Pored održavanja saobraćajnica, nama je izuzetno značajno i redovno održavanje atarskih puteva. Mi smo oslonjeni na poljoprivredu i važno nam je da imamo dobre puteve kroz naše oranice. Zbog toga velike napore ulažemo u njihovo održavanje i posebno nam je značajno to što smo uredili i veliki atarski put koji Šuljam spaja sa Velikim Radincima, ističe prvi čovek šuljamačke Mesne zajednice **Goran Ostojić**.

Za potrebe uređenja atarskih puteva u Sremskoj Rači, lokalna samouprava godišnje izdvaja između 200 i 500 kubika šljunka koji se, prema rečima Radivoja Golubovića, koristi za popravljavanje već nasutih puteva.

Kuzminske ulice čekaju asfalt

Spomen soba u Ravnju

Obnovljena velika sala Doma kulture u Šašincima

Istu količinu šljunka dobijaju i meštani Ravnja što, kako napominje prvi čovek ovog sela Radmilo Budečević nije dovoljno.

- Da bi u potpunosti uredili naš atar potrebno nam je oko 1.500 kubika šljunka. Trudićemo se da u toku naredne godine dobijemo tu količinu od Grada kako bi konačno rešili ovo za nas značajno pitanje, ističe Budečević.

Probleme sa atarskim putevima rešili su meštani Radenkovića koji su, kako ističe predsednik Mesne zajednice Vlada Turudić u protekle tri godine dobili 2.500 kubika šljunka.

Za održavanje svog atara, Noćajci dobijaju između 250 i 300 kubika šljunka, Ležimirci od 300 do 400, Jarčani od 400 do 600 kubika. Sa uređenjem svojih atarskih puteva počeli su i Kuzminci čiji su putevi, prema rečima predsednika Saveta **Stevana Milovca**, u prilično lošem stanju.

- Naši putevi su izuzetno lošem stanju i "zahvalnost" zbog toga ne dugujemo lokalnoj samoupravi kojoj je u interesu da sela imaju dobre atarske puteve, nego onima koji su vodili Mesnu zajednicu, a po svemu sudeći nisu vodili mnogo računa o tome. Mi smo 2013. godine dobili 250 kubika, lane 500, a na to je i lokalna samouprava dodala još 700 kubika kojim je uređeno 1.5 kilometara izuzetno važnog puta "Smetlište-Sidina", objašnjava Milovac.

Od 150 do 200 kubika šljunka za svoj atar dobijaju Bešenovci, 100 kubika više Bosučani, 300 kubika dobijaju Martinčani, 400 Zasavica Jedan, a 500 Zasavica Dva.

- Meštanima Stare Bingule ulaganje u da tako kažem, atarsku infrastrukturu je jako važno, posebno kada se uzme u obzir da smo mi smešteni na nezgodnom terenu, na Fruškoj gori i da je prilično teško doći do njiva kada krenu kiše i snegovi.

Lično smatram da saobraćajnice u selima ne vrede mnogo ukoliko su loši atarski putevi i otuda je važno ravnomerno ulaganje u njih, smatra prvi čovek Stare Bingule **Goran Berbenik**.

Selu je sve važno!

U cilju unapređenja kvaliteta života u mitrovačkim selima, tokom proteklih godina znatna sredstva uložena su i u izgradnju vodovodne i kanalizacione mreže, uređenja lovačkih domova, ambulanti, seoskih hramova, parkova, seoskih groblja, sanaciju i zatvaranje divljih deponija. Kako napominje Dragoljub Lakešić, šef mesne zajednice u Bešenovu, svi ovi radovi jednako su važni.

- Teško bi bilo išta izdvojiti. Nama jednako vrede i radovi na obnovi seoske crkve, koliko i radovi na dovršetku ambulante, ali i izgradnja novog puta koji od seoskog groblja vodi u atar. Da bi selo živelo, njemu sve treba i tu nema razlike u odnosu na gradske mesne zajednice, jasan je Lakešić.

Posle sedam decenija, sagrađena je i crkva u Bosutu, obnovljen je hram u Divošu, Zasavici jedan, Ležimiru, Lačarku, Mandelošu, Radenkoviću, Slašu Noćajskom, Šašincima, a u Bešenovačkom Prnjavoru gradi se crkva manastira Bešenovo.

U toku su radovi na izgradnji vodovodne mreže u Noćaju što, prema navodima sekretara ove Mesne zajednice Milana Mijailovića predstavlja najvažniju investiciju u ovom selu. Iz Noćaja, vodovodna mreža krenuće u Radenković. Tokom protele tri godine, kanalizaciona mreža postavljena je u Mačvanskoj Mitrovici i Lačarku, a uredno se održavaju i postojeći seoski kanali.

- Trudimo se da omogućimo svim našim meštanima dobre uslove za razvoj društvenog života. U tom smislu smo uspešli da uredimo i igralište kod Osnovne škole na radost naših najmlađih koji će umesto u kaficima i za kompjuterima slobodno vreme provoditi napolju, baveći se sportom. Što se tiče starijih, oni imaju uređeni Dom kulture, a oni koje zanima fudbal mogu da treniraju na uređenom terenu našeg OFK Zeka Buljubaša. Na igralištu smo uspešli da izgradimo pomoćni teren, preuređena

Krenula obnova ležimirske Mesne zajednice

Obnovljena zgrada Mesne zajednice u Šišatovcu

je i upravna zgrada samog kluba, priča Radmilo Budečević predsednik Saveta MZ Ravnje.

Dve nove opštine

Već naredne godine, kako ističe gradonačelnik Sremske Mitrovice Branislav Nedimović, dva najveća naseljena mesta na gradskom području Lačarak i Mačvanska Mitrovica, mogu očekivati i značajne statusne promene.

- Ideja koja sve više dobija na značaju jeste da dve sredine koje se geografski, tradicijom i veličinom ističu, a to su Lačarak i Mačvanska Mitrovica, veoma brzo, već posle sledećih lokalnih izbora, dobiju statuse gradskih opština - kaže gradonačelnik Sremske Mitrovice Branislav Nedimović. - Mi ćemo već posle narednih lokalnih izbora izaći sa inicijativom da u statut grada bude integrisano da se formiraju dve gradske opštine koje će imati nadležnosti posebno u oblasti komunalnih poslova jer smatram da ti poslovi najbolje mogu da se obavljaju na lokalnom nivou, što su bliže građanima.

Ukoliko Mačvanska Mitrovica dobije status gradske Opštine, njeni meštani, kao i meštani severno-mačvanskih sela na nju upućenih, smatra predsednik Saveta ove Mesne zajednice **Miloš Kovač**, dobiće mogućnost da brže i jednostavnije ostvare svoja prava. Na taj način, korist bi, ističe Kovač, imala i Sremska Mitrovica jer bi se pritisak na nju smanjio.

- Bilo bi dobro da postanemo Opština. To bi uštedilo i vreme i novac onim Mačvanima koji su okrenuti ka Sremskoj Mitrovici jer bi dobar deo poslova mogli da obave kod nas. Takođe, Sremska Mitrovica bi se u znatnoj meri oslobodila gužve u Uslužnom centru, a mi na ionako malom parking u centru naselja koji je najčešće zakrčen od jutro do večeri. Pa ipak, bez obzira na to, mi smo tokom proteklih godina dosta uradili vodeći se ne idejama da ćemo imati ovaj ili onaj status, nego načelom da nam je osnovni cilj rad na podizanju kvaliteta života naših sugrađana, objašnjava Kovač.

Koliko je Lačarcima važno da dobiju status gradske Opštine ističe i predsednik Saveta Dejan Umetić koji u prvi plan, poput Miloša Kovača ističe lakšu komunikaciju sa građanima, odnosno mogućnost građana da

brže, lakše pa samim tim i efikasnije ostvare svoja prava.

- Mi smo u proteklih nekoliko godina u potpunosti promenili izgled centra sela, asfaltirali smo nekoliko ulica, uredili Dom kulture, a naredne godine očekujemo i kompletno uređenje puta kroz selo koji je u nadležnosti viših nivoa vlasti. Mislim da bi to bio jedan od značajnijih benefita koji bi izvukli iz dobijanja statusa Opštine, smatra Umetić.

Razvoj sela je strateški cilj

Gradonačelnik Branislav Nedimović podseća da seoska naselja čine više od polovine ukupne teritorije lokalne samouprave i da je posebna pažnja ovoj oblasti pokazana usvajanjem Strategije ruralnog razvoja do 2020. godine.

- Model ruralnog razvoja ima za cilj da zadrži stanovništvo u ruralnim područjima, izjednači kvalitet života u ruralnim i urbanim područjima, omogući povratak stanovništva, poveća konkurentnost ponude i proizvodnje i time stvori bolje uslove za seosko stanovništvo - naglašava gradonačelnik Nedimović.

Prema rečima **Danijela Međedović**, direktorke Agencije za ruralni razvoj Sremske Mitrovice, razvoj agrara preko jačanja sela predstavlja strateško opredeljenje lokalne samouprave. O tome, objašnjava Međedovićeva, najviše svedoči Strategija ruralnog razvoja do 2020. godine. U svom radu, Agencija se posebno okreće udruženjima poljoprivrednika koja, tvrdi njena direktorka, imaju kapacitet da odgovore potrebama savremenog agrarnog tržišta.

- Posebno smo zadovoljni saradnjom sa Udruženjem odgajivač svinja "Graničar" iz Kuzmina, a kao rezultat iste imamo odlični "Sajam svinja" preko kojeg su proizvođači ostvarili kontakt sa rukovodstvom "Mitrosa" koji je zainteresovan za njihove proizvode. Takođe, tu su i proizvođači meda i drugi. Pomažemo ratarima, povrtarima i tu treba spomenuti Ravnjance koji su poznati po proizvodnji paprike, objašnjava Danijela Međedović i dodaje: - Trudimo se da u stopu pratimo obnovu komunalne infrastrukture, jer samo paralelnim ulaganjem i radom na edukaciji naših poljoprivrednika možemo stvoriti okvir za razvoj naših sela.

S. Lapčević
S. Mihajlović

Lovački dom u Bešenovu

Transport sušenje i skladištenje

Efikan transportni sistem u poljoprivredi podrazumeva da se transportovani materijal kreće nesmetano bez uticaja prethodnih i naknadnih radnih operacija i bez gubljenja kvaliteta - Transport u celini značajno utiče na povećanje cena žitarica

Piše: **Branislav Ogrizović dipl. ing., PSS Sombor**

Žitarice su među glavnim roba- ma koje se koriste u ljudskoj ishrani. Čišćenje, sušenje, i skladištenje žitarica su posle ubiranja neophodne operacije da bi se održao kvalitet istih.

Transport u poljoprivredi karakteriše velika neujednačenost obima transportnih radova u toku cele godine, zbog sezonskog karaktera proizvodnje. Obuhvata prevoz poljoprivrednih proizvoda, repromaterijala i drugih tereta. Transport zrnastih proizvoda je zaokružen proces od momenta pretovara iz bunkera kombajna, smeštaja u sladišni prostor i ponovnog odvođenja do krajnjeg potrošača. Specifičnost ovog transporta je da pod uticajem transportnih i skladišnih uslova, preko 80 % materijala, podleže promeni fizičkih svojstava, kvaliteta prilikom transporta i skladištenja. Izborom optimalnih uslova od proizvodnje do potrošnje i pravilnim skladištenjem, štete koje u ovom procesu nastaju, mogle bi se smanjiti i do 70%.

Efikan transportni sistem u poljoprivredi podrazumeva da se transportovani materijal kreće nesmetano bez uticaja prethodnih i naknadnih radnih operacija i bez gubljenja kvaliteta. Transport u celini značajno utiče na povećanje cena žitarica. Kvalitativne osobine žitarica čine: sadržaj vlage, zapreminska masa, strane primese, oštećenje zrna, naprsline zrna, osetljivost na lom, kljavost. Vrlo je važno da tokom transporta i skladištenja žitarice sačuvaju svoju nutritivnu vrednost i ne sadrže štetne i toksične materije (mikotoksine i rezidue pesticida), a da zadrže kvalitet za dalje procesuiranje. U prometu žitarica postoje standardi za ocenu kvaliteta koji se na tržištu moraju poštovati.

Transportna sredstva

Transportna sredstva biramo na osnovu fizičkih karakteristika materijala koji će se transportovati. Relevantni podaci za poljoprivredne proizvode su: sadržaj vlage, prosečna masa po jedinici zapremine, ugao kretanja (ugao statičkog trenja), i veličina zrna. Nasipna masa za neke žitarice (zrna) su prikazana u tab. 1. Podaci dati u tab. 1 u velikoj meri zavise od sadržaja vlage u zrnu.

Transportna sredstva su vozila, uređaji, i mašine koja su namenjena izvršavanju transportnih zadataka (prikolice, kamioni, transporter, utovarno istovarna mesta, i dr.). Primarni transport (s parcele do skladišnog prostora) najčešće se obavlja traktorima s prikolicama ili kamion-

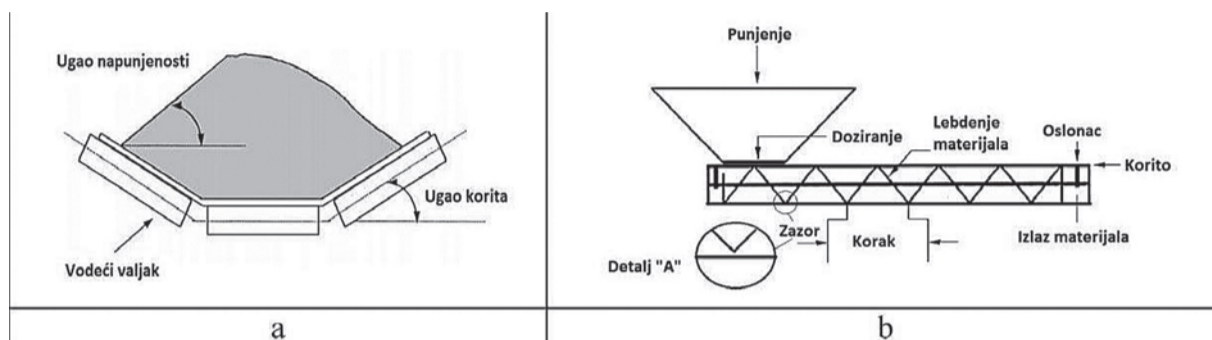
ski. Savremeni traktori i prikolice osposobljeni su za brzine transporta do 50 km/h.

Prikolice povećane zapremine, nosivosti i dozvoljene brzine kretanja imaju mogućnost istovara unazad i bočno, što još više povećava njihovu univerzalnost. Većina transporta zrnastih proizvoda podrazumeva "unutrašnji transport" koji može biti kontinualnog i prekidnog karaktera. Najvažnija karakteristika transportera, kao bitnih elementa unutrašnjeg transporta je kapacitet.

Za transport svih vrsta žitarica u rasutom stanju koriste se uređaji s neprekidnim delovanjem koji se nazivaju transporter. Za transport poljoprivrednih proizvoda koristi se niz različitih transportera koji nose naziv prema radnim elementima: a) trakasti - radni element je traka, b) elevatori - radni element je lanac s krilcima, c) pužni - radni element spirala - puž, d) elevatori - radni element je traka, lanac, kofica i e) pneumatski - radni element je vazduh.

Masovna primena **trakastih transportera** proističe iz njihove jednostavne konstrukcije što im omogućava univerzalnost primene i pouzdanost rada. Koriste se za brz i neprekidan transport tereta, najčešće onda kada je potreban ravnomeran dotok materijala. Odlikuje ih jednostavna konstrukcija, veliki učinak, neznatno oštećivanje materijala, mogućnost transporta materijala vodoravno i pod uglom (20 - 45°). Ugao nagiba trake treba biti za 10° manji od ugla kretanja materijala koji se transportuje. Učinak se povećava s povećanjem širine i brzine trake, a s tim raste i snaga za pokretanje. Za trakaste transportere koji transportuju žitarice brzina se kreće od 2,5 do 4,25 m/s, za kukuruz se preporučuje 3,5 m/s, a za lake strnine 2,5 m/s. Izradjuju se od gumenih traka (najčešće), a mogu biti izradjeni i od drugih materijala, različitih dužina i vrsta pogona. Istovara tereta može biti na krajevima ili na nekom drugom delu trake. Na sl. 1 prikazan je: a) poprečni presek trakastog transportera i b) pužni transporter.

Pužni transporter pomeraju teret okretanjem pužnice. Pogonski uređaj je uglavnom elektromotor s zupčastim ili pužnim prenosnikom snage. Pravac transporta oredjuje smer obrtanja pužnice. Koriste se za horizontalni, kosi i vertikalni transport. Ulazni otvor za punjenje uvek

Sl. 1 a) Poprečni presek trakastog transportera i b) pužni transporter za rasute terete

je na gornjoj, a izlaz materijala na donjoj strani. Mogu biti: a) kružnog, b) polukružnog, c) pravouglog ili d) kvadratnog poprečnog preseka. Učinak im zavisi od koraka, brzine kretanja, koeficijenta napunjenosti korita pužnice i nasipne mase materijala. Najviše se primenjuju na kombajnama i u skladišnim prostorima. Pužnica je najčešće puna, različitog koraka, (kreće se od 80 - 800 mm) a može biti i drugog oblika. Prilikom rada dolazi do povećanog trenja između pužnice, korita i materijala, a to za posledicu ima veću potrošnju energije i veće oštećenje (lom) transportovanog materijala. Ukoliko se materijal transportuje pod uglom većim od 15° koristiti isključivo poredni presek korita. Po mestu rada mogu bitipokretni i nepokretni.

Elevatori se ubrajaju u najstarije transportne uređaje i predstavljaju uređaje neprekidnog dejstva koji transportuju zrnaste materijale u vertikalnom i kosom smeru. Postavljaju se na mestu prijema žitarica. Transport materijala obavlja se samo u smeru podizanja. To su zapravo, zatvoreni, modifikovani trakasti ili lančasti transporteri na koje su pričvršćeni radni organi. Nagib kosih elevatora je 70-75°. Osnovni elementi su: a) vučni elementi (traka, jedan ili dva lanca), b) lančani ili doboši za prenos pogona, c) noseći elementi (kofice, lopatice), d) zatezni uređaj, e) pogonski uređaj i f) oklop. Za transport materijala u rasutom stanju upotrebljavaju se elevatori kofičari čiji radni organi mogu biti kofice ili lopatice. Mogu biti brzohodi (3,5 - 4 m/s), i sporohodi (2 - 3 m/s). Kapacitet im zavisi od brzine kretanja, širine trake, broja radnih organa i nasipne mase materijala. Kofice su najčešće napravljene od čeličnog lima ili tvrdih polimera, s ojačanim ivicama, a mogu biti rasporedjene u jednom ili dva reda (razmaknute ili primaknute). Po obliku mogu biti: duboke, plitke, trouglaste. Punjenje kofica može biti: zahvatanjem ili nasipanjem mase. Lopatice se prave ili od tvrde gume ili metala, izvedene po tipu rešetke. Dužina može biti do 50 m, za eleevatore s lancima, a sa trakama i do 100 m. Utovar materijala je uvek na dnu, a istovara uobičajeno na vrhu elevatora uz korišćenje usmerivača mase, što je pokazano na sl.2. Za transport žitarica uglavnom se koriste trakasti elevatori s koficama. Imaju povećano oštećivanje zrna u odnosu na trakaste transportere, a često dolazi do zagušenja, jer zahtevaju kontinuirani dotok mase.

Lančasti transporter (redler) su najčešće primenjivani transportni element za horizontalni transport, a gotovo da ne postoji silos koji ih nema. Sastoji se od: a) pogonske i zatezne glave, b) kućišta (korita), c) vučni la-

nac (1 ili 2 lanca), d) ploče (krilca), odnosno radnih elemenata koji potiskuju materijal u koritu. Lanac se kreće klizeći po dnu korita, a povlači ga pogonski lančanik postavljen iza prijema materijala. Trapezna ili polukrugla korita su najraširenija.

Osnovna prednost ovih transportera je: materijal se može transportovati na velike udaljenosti (i do 500 m), mogu se postići veliki učinci (do 800 t/h), zauzima manje prostora u odnosu na trakasti (do 1/4 manje), a nedostaci su: veliki utrošak energije, i dosta oštećuje zrno. Kapacitet zavisi od širine korita transportera, najveće visine sloja materijala tokom transporta, brzine kretanja transportera i nasipne mase materijala koji se transportuje.

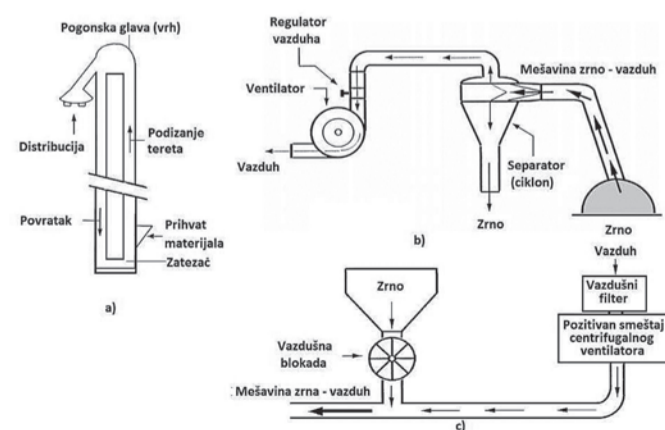
Pneumatski transporter poljoprivrednih proizvoda, sl. 2, razlikuju se od drugih jednostavnošću konstrukcije (bez vučnih elemenata) i sigurnošću u eksploataciji. Glavne prednosti pneumatskog transporta u odnosu na druge vrste su: mogućnost transporta materijala u horizontalnom, kosom i vertikalnom smeru, potpuno zaštićen (od spoljnih uticaja) transportni proces, bez gubitaka materijala i bez štetnog djelovanja na okolinu što je posebno važno, mogućnost istovremenog postavljanja nekoliko utovarnih i istovarnih mesta, hermetičnost cevovoda, neznatno stvaranje prašine, kao i mali gubici materijala. Upotrebom ovih transportera stvaramo mogućnost ostvarivanja velikog stepena automatizacije procesa transporta, kao i distribucije materijala po silosima. Kapacitet pojedinih transportnih uređaja dostiže 300 t/h, a dužina transporta i do 2000 m. Nedostaci pneumatskog transporta su: velika potrošnja električne energije za transport materijala, (1 - 4 kWh) po toni tereta, u nekim slučajevima i do 10 puta veća od potrošnje električne energije pri nekom drugom transportu i povećano

trošenje pojedinačnih delova uređaja (kolena, cevovoda, ciklona i dr.). Rade na principu potiska ili usisavanja, a mogu raditi i kao kombinovani. U slučajevima kada je neophodno pomoću pneumatskog uređaja uzimati materijal sa više mesta i transportovati ga na duže relacije ili na veće visine gde nije dovoljan usisni sistem, primjenjuje se kombinovani uređaj. Ova potreba još više dolazi do izražaja ako materijal treba i izbacivati na više mesta istovremeno.

Usisni sistem obično se koristi za transport lakih materijala na udaljenost od 350 do 400 m i visine 40 do 60 metara. Pogonjeni su elektromotorom. Ovim sistemom moguće je vršiti usisavanje sa više različitih mesta i transportovati na jedno mesto. Uobičajeni prečnici cevi su od 60 do 250 milimetara, a kapacitet cevovoda je do 500 t/h. Brzina transporta kreće se od 15 do 40 m/s sa količinom vazduha 0,16 do 1,6 m³/kg materijala.

Prednost **potisnog sistema** u odnosu na usisni je u tome što omogućuje rad s mnogo većim radnim pritiscima na ulaznom i izlaznom kraju cevi, odnosno omogućuje transportovanje materijala na mnogo veće udaljenosti nego usisnim sistemom. Kod potisnog sistema vazduh se u cevovod sabija pomoću kompresora na pritisak veći od atmosferskog. S obzirom na visinu radnog pritiska razlikuju se sistemi niskog (2 bara), srednjeg, (2 do 5 bara) i visokog pritiska, (≥5 bara). Kapacitet pneumatskih transportera zavisi od vrste žitarice, prečnika i dužine cevi, visine dizanja i broja ciklusa. Zahtevi za snagom su 0,6 - 0,7 kWh/m³ materijala. Oštećenja zrna su neznatna ukoliko struja vazduha ne prelazi 25 m/s. Nečistoće u žitaricama (pogotovo u suncokretu), znaju da naprave probleme u transportu.

Pri korišćenju svih transportera treba koristiti i poštovati preporuke proizvođača.

Sl. 2. Transporteri a) elevator, b) usisni pneumatski, c) potisni pneumatski

Biljka	Nasipna masa (t/m ²)
Pšenica	0,65 - 0,81
Raž	0,66 - 0,69
Ječam	0,43 - 0,75
Ovas	0,39 - 0,50
Kukuruz	0,60 - 0,82
Suncokret	0,28 - 0,44
Soja	0,63 - 0,78

Tab. 1. Nasipna težina žitarica

Osobine ovaca rase Cigaja

Cigaja je jedna od najstarijih rasa

Cigaja je jedna od najstarijih rasa. Pretpostavlja se da je stvorena u Maloj Aziji. U naša područja je došla u 18. veku iz Rumunije. Osim u Vojvodini, uzgaja se i na području lavonije, Baranje, Mađarske, Rumunije, Češke i Rusije.

Poznata su dva tipa ove ovce:

1. Čokanjska cigaja – mesnati tip, znatno sitnija, manje lečna, sa kraćim ušima. U Vojvodini je zastupljeno svega 500 grla ove rase, pa je zaštićena kao genetski resurs.

2. Somborska (pivnička) – krupna, sa dugim klopavim ušima sa

dobro izraženim kombinovanim produktivnim osobinama.

Eksterijer

Ovce cigaja rase su dosta krupne, čvrste građe tela i snažne konstitucije. Glava je uzana obrasle crnom dlakom, sa ispupčenim profilom-ovnujskim, koji je još više izražen kod ovnova. Uglavnom su šute, a ovnovi mogu mati rogove. Uši su velike, polukopave ili klopave.

Visina grebena im je u proseku 67 cm (60-76 cm), a kod ovnova

75 cm (70-85 cm). Trup je srednje dužine, pravougaonog oblika i relativno uzak. Grudi su takođe duboke, ali dosta uske. Težina ovaca je u proseku za ovce 70-75 kg, a ovnova 110-130 kg. Jagnjad se rađaju sa prosečnom masom od 4-5 kg sa crnom, kovrdžavom vunom koja se ispravi za 10-15 dana i postepeno za oko četiri meseca posvetli u belu boju. Jagnjad sa 3 meseca dostignu prosečnu težinu oko 25-30 kilograma.

Noge su visoke, jakih kostiju i papaka, obrasle crnom ili mrkom dlakom, pa su ovce sposobne za duga pešačenja u pronalasku kvalitetene hrane.

Runo im je poluzatvoreno do zatvoreno, bele boje, mada ima i mrkih i crnih ovaca. Telo je dosta slabo pokriveno vunom, posebno na vratu i trbuhu, dok su glava i noge pokriveno po pravilu tamnom dlakom.

Proizvodne osobine

Ova rasa je naša najproduktivnija rasa kombinovanih proizvodnih sposobnosti (vuna – meso -mleko). Zbog svoje prilagođenosti ovim uslovima ima veliki potencijal da se selekcijskim radom i boljim uslovima držanja poprave te osobine

Jagnjad sa 90 dana starosti dostižu težinu od 24-28 kg

ukrštanjem, prvenstveno u proizvodnji jagnječeg mesa povećanjem plodnosti (dobijanjem većeg broja jagnjadi po ovci) i boljim prirastom, povećanjem delova tela sa više partija mesa.

Vuna - nastrig vune kod ovaca se kreće od 2,5 - 4 kg, a kod ovnova od 3,5 - 5 kg neprane vune.

Runo je srednje finoće, sa oko 30-35 mikrona odnosno C sortimenta sa dužinom vlakna oko 10 cm.

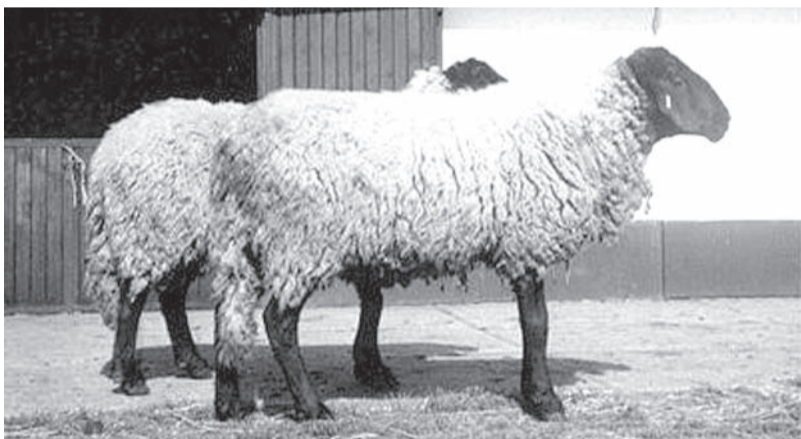
Meso - Obično jagnjad sa 90 dana starosti dostižu težinu od 24-28 kg. U intenzivnim uslovima tova jagnjad dostižu težinu preko 30 kg. Odrasla grla su krupna i mogu se brzo toviti i u pašnim uslovima. Osnovni nedostatak ove rase su velika variranja u krupnoći grla, dosta uzan trup i slabo izraženi butovi, kao i nagomilavanje masnoće - loja u potkožnom tkivu. Takođe su i kosti krupne, pa je randman oko 50%. U ovom delu se može puno uraditi selekcijskim radom i meleženjem ovaca sa rasama koje su mesnatije i bolje koriste hranu. Pozitivni efekti

meleženja u pogledu tovnih karakteristika pokazali su se već u F1 generaciji - meleženjem sa inostranim rasama (nemačka crnoglava ovca, sufolk, virmberg i il de france.)

Mlečnost - Cigaja je naša najmlečnija ovca i daje od 50-150 litara mleka u laktaciji, što sve zavisi od načina ishrane i držanja. Međutim nedostatak zainteresovanosti prerađivača za otkup ovčijeg mleka, doveo je do toga da većina odgajivača ne muze ovu ovcu, već jaganjci sisaju duže vreme, pa se uštedi na ishrani jagnjadi u tovu.

Plodnost - Cigaja spada u srednjestase ovce i polnu zrelost postižu sa uzrastom od godinu dana. Obično jagnji po jedno jagnje, ali pri boljem držanju nije retkost da ovce imaju blizance ili trojke. Zbog toga i procenat plodnosti kod ove rase varira od 110-150 % (prosek 130% - od 100 ovaca godišnje se rađa 130 jagnjadi).

Gordana Aćimac,
dipl. ing (PSS Zrenjanin)

Najproduktivnija rasa kombinovanih proizvodnih sposobnosti

Dobrobit svinja u vezi i sa kvalitetom hrane

Uzgoj svinja u današnje vreme ne predstavlja samo sredstvo za proizvodnju hrane, već se sagledavaju i ekonomski pokazatelji, kao i etički, odnosno moralni aspekti korišćenja svinja za zadovoljenje ljudskih potreba. U tom smislu, nameće se osećaj odgovornosti ljudi za životinje koje se gaje i koriste pod ljudskom kontrolom. Održa-

vanjem adekvatnog nivoa dobrobiti životinja smanjuje se pojava bolesti i poboljšava se zdravstveno stanje životinja. Potrebno je imati u vidu da se u poslednje vreme, posebno kod potrošača, dobrobit životinja snažno povezuje sa kvalitetom, pa čak i sa bezbednošću hrane.

Kompleksna multidisciplinarna istraživanja, poslednjih 30 godina,

doprinela su postepenom poboljšanju zaštite dobrobiti na farmama svinja u svetu, a naročito u zemljama EU. Zaštita dobrobiti garantuje kvalitetan život svinjama, a podrazumeva:

Slobodu od straha i stresa – sprečavanjem fizičkog i psihičkog zlostavljanja i maltretiranja svinja od strane čoveka, kao i sprečavanje grupisanja svinja različitog pola, starosti, kondicionog stanja...;

Slobodu od gladi i žeđi – obezbeđivanjem dovoljne količine sveže i kvalitetne vode i hrane;

Slobodu od neudobnosti – obezbeđivanjem dovoljnog prostora za ispoljavanje prirodnih pokreta, stavova, hodova i zauzimanja prirodnih položaja tela, uz osećaj fizičke i termičke udobnosti i psihičke sigurnosti;

Sloboda od bola i povreda - obezbeđivanjem takvog životnog prostora u kome fizički ne mogu da se povrede, da povrede druge životinje, da trpe bol usled bolesti ili povreda;

Slobodu ispoljavanja fizioloških oblika ponašanja – obezbeđivanjem dovoljnog prostora za kretanje, obezbeđivanjem dovoljne količine prostirke, omogućavanjem ostvarenja komunikacije sa drugim svinjama.

Potreban osećaj odgovornosti ljudi za životinje koje se gaje

Lica koja učestvuju u proizvodnji trebalo bi da budu kompetentna i da poseduju znanja i veštine za obavljanje većeg broja aktivnosti vezanih za zdravlje i dobrobit svinja, koje uključuju: postupanje sa životinjama, sprečavanje pojave i lečenje hromosti, sprečavanje i lečenje od ekto i endo parazita, obezbeđenje adekvatne nege za bolesne životinje itd.

Da bi sistemski sproveli svoje aktivnosti u pogledu zaštite dobrobiti svinja odgajivači bi trebali da osmisle, definišu i napišu plan zaštite zdravlja i dobrobiti svinja u saradnji sa veterinarom i inženjerom stočarstva.

Pera Markić, dip. ing.
(PSS Ruma)

Svinjama potrebno obezbediti dovoljno prostora

BILJEM PROTIV KARCINOMA

Nov metod borbe protiv raka

Kancerogene ćelije se proizvode brzo i imaju visoku stopu promena, tako da pre ili kasnije postaju imune na lekove koje pacijent uzima

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir 2015.)

Umesto direktnog „napada“ na ćelije zahvaćene tumorom, novi lekovi destruju na krvne sudove koji hrane bolesna tkiva. Anglostatin i endostatin postižu obećavajuće rezultate.

Istraživačka ekipa medicinskih stručnjaka dr. Majkla O' Rajlija sa Dečije bolnice u Bostonu (SAD), pronašla je senzacionalni metod u lečenju raka.

Za razliku od dosadašnjeg tretmana teško obolelih, kad se direktno „napada“ ćelija zahvaćena tumorom, novi medikamenti destruju na krvne sudove koji hrane bolesna tkiva.

Sprečavanje razvoja novih krvnih sudova na obolelim ciljevima, velika je nada u lečenju obolelih od opake bolesti. Najmanje devet lekova je pronađeno da se to postigne u kliničkoj lečenju pacijenata, a dosta novih preparata sa sličnim dejstvom je u ranoj fazi razvoja. Dva leka doktora O' Rajlija anglostatin i endostatin, postižu veoma obećavajuće rezultate.

Zaustavljanje rasta tumora je jedan od najvažnijih ciljeva u lečenju teške bolesti. Na sadašnjem stupnju razvoja medicinske nauke te se često postiže lekovima kojim se sprečava deljenje, odnosno, širenje obolelih ćelija. Na žalost, to nije dovoljno za izlečenje, jer sličnu sudbinu doživljaju zdrave ćelije. To praktično znači da, između ostalih stvari, koštana srž, folikuli kose i stomachne obloge ne mogu da rastu na pravi način. Ovo je i objašnjenje zašto hemoterapija izaziva gubitak kose i mučninu u stomaku.

Nov metod u pristupu lečenja raka ne samo da smanjuje veličinu tumora, već „tera na otpor“ takozvani sekundarni rak, čestog pratioca osnovne bolesti.

Ovi sekundarni tumori su rezultat procesa poznatog kao metastaza. Rezultat metastaze je smrt pacijenta. Pojedinačni tumor može da se otkloni operacijom, ili da se uništi zračenjem, dok je sekundarni rak obično višestruk, tako da ne može uspešno da se operiše ili tretira gama zracima.

Doktor O' Rajli je testirao hipotezu da osnovni tumori izlučuju sopstvene lekovite „ugušivače“, kojim se kontrolišu sporedni tumori.

Sa kolegama sa Harvardskog medicinskog fakulteta on je „usadio“ vrstu raka, Luis plućni karcinom, u telu miševa. Zahvaljujući ovoj bolesti kod miševa se nisu razvili sekundarni tumori, ali kad su ćelije Luisovog raka bile odstranjene, prateći tumori su se brzo pojavili.

Korišćenje lekova na bazi molekula kao što su anglostatin ili endostatin novo lečenje raka moglo bi da ima značajnu prednost u odnosu na dosadašnju hemoterapiju. Tradicionalna metoda ne postiže uvek očekivani rezultat, jer se obolele ćelije čisto naviknu na lek i postanu rezistentne. Kancerogene ćelije se, inače proizvode brzo i imaju visoku stopu promena, tako da pre ili kasnije postaju imune na lekove koje pacijent uzima.

Selenom protiv raka

Čovekov organizam sastavljen je od elemenata Mendeljejevog sistema u obliku njihovih raznovrsnih jedinjenja. Većina od tih elemenata su u organizmu samo u tragovima, ali su neophodni za njegovu normalnu funkciju. Jedan od tih elemenata je selen, jedan od esencijalnih mikroelemenata, čija je uloga da održava opštu fiziološku ravnotežu i aktivnost organizma, odnosno, njegova biološka funkcija je da usporava starenje ćelija, odnosno, njegova biološka funkcija je da usporava starenje ćelija, odnosno, ćelijskih membrana.

Ispitivanja su pokazala da nedostatak selena u hrani, izaziva niz degenerativnih obolenja, prvenstveno kardiovaskularnog i lokomotornog sistema, uz smanjenje opšte otpornosti, fiziološke vitalnosti celog organizma i povećanje rizika od kancera.

Dalja istraživanja su pokazala i niz drugih zaštitnih dejstava selena.

Selen je „lovac“ na slobodne radikale koji oštećuju ćelije i imaju mutageni i kancerogeni efekat, a javljaju se kao posledica jonizujućeg zračenja. Slobodni radikali se, istina u malim količinama, normalno javljaju u samom organizmu kao produkt katabolizma, a izazivaju ih neke infekcije, pa je selen značajna preventiva protiv infekcija,

što znači da selen podiže opštu otpornost organizma.

Slobodni radikali su, zapravo najveće zlo koje ubrzava propast čovečanstva. To su nesporeni elektroni koje su hemičari otkrili pre jednog veka kao izuzetno reaktivne čestice. Korišćeni su u raznim sintezama onda kada je neku reakciju bilo teško pokrenuti.

Selen ima izuzetno efikasno dejstvo na detoksikaciju organizma od teških metala kao što su olovo iz olovnog benzina i žive i kadijuma koji se nalaze u vazduhu. Interesantno je da jedinjenja kadijuma ima u cvenoj i žutoj boji kojom se boji posude od keramike, a olova u većini glazura na posudu. I tako je naša supica i kafa diskretno začinjena olovom i kadijumom.

Izvorni dokaz za izvanredno snažnu zaštitnu ulogu koja je priroda dodelila selenu se nalaze u činjenici da selčen učestvuje u celoj reproduktivnoj funkciji čoveka, počevši od potencije pa do održavanja ploda i rađanja. Najveća količina selena u organizmu se nalazi baš u glavi spermatozoida, a upravo zato što je spermatozoid vitalna ćelija koja da bi obavila svoju misiju oplodnje mora da prođe kroz spoljnu sredinu, a selen je upravo zaštićuje od nje.

Pre ere industrijalizacije i ovolikih

zagađenja oko nas nije bilo toliko slobodnih radikala kao danas. Unosimo ih u organizam i sa kiseonikom koji udišemo, različitim hemikalijama, pa i hranom. Bilo je u modi, recimo, propagiranje ulja umesto masti. A ulje ima mnogostrukih nezasićenih dugolančanih masne kiseline koje predstavljaju idealno mesto za atak slobodnih radikala, tako da one postaju slobodni radikali. I one su „optužene“ za pojavu raka i arterioskleroze jer utiču na promenu ćelija i krvnih sudova onemogućujući stvaranje holesterola. Rak je, zapravo samo krajnja posledica.

Međutim, u organizmu postoji antioksidantni lanac takozvanih hvatača slobodnih radikala koji se sastoji od vitamina A, C, i E i jednog enzima.

Ali, značajan je jedan mineral bez kojeg čitav sistem ne može da funkcioniše jer samo on može da aktivira taj enzim. Mineral selen otkriven je davno, ali se tek nedavno došlo do saznanja o njegovoj biološkoj ulozi.

Nauka je u dvadesetom veku napravila korake od sedam milja u mnogim oblastima. Međutim, nauka o ishrani je ostala u zapečku. U toj oblasti nema velikih otkrića. Jednostavno se biologija okrenula rešavanju atraktivnijih pitanja. Najveći umovi sveta u molekularnoj biologiji su u poslednje tri decenije radili na otkrivanju genetskog koda pokušavajući da utvrde zakonitosti nasleđivanja, uzroke i mehanizme nastajanja raka.

Ne treba ispustiti iz vida ni upozorenje naučnika da nedostatak selena u organizmu, u kombinaciji sa nedostatkom vitamina E, uvećava rizik od raka i do 11 puta.

Dovoljnu količinu selena obezbeđuje hrana, pre svega biljna. U tom pogledu posebno su važne žitarice (otud navika da se jede puno hleba može imati i dobre strane). Ali, biljke mogu biti izvor selena samo ako ga ima u zemljištu na kome rastu.

Kod nas radilo se na zaštiti, a najbolja su postojeći dijetetski selenski preparati, kao što su „oligogal-selen“, „ferksevit“ i drugi. U njima je selen organski vezan za pivski kvasac, uz dodatke vitamina A, C i E, koji su takođe važni zaštitnici zdravlja. To što je selen organski vezan znači da se razlikuje od selenove soli koja se koristi u Kini, biološki vezani selen, vrlo brzo ulazi u metabolizam i počinje da obavlja svoje funkcije.

„Olinogal-selen“, se može kupiti u svim apotekama.

(Nastaviće se)

Stari recepti Kolači na kukuruzovini

Potrebno je: 1 kg brašna (otprilike) 3dl mleka 2dl vode 2 jaja 3-4 kasike ulja 1 kocka kvasca 2 kašike masti šećer, cimet

Priprema: U dublju posudu pomešajte toplo mleko i mlaku vodu, dodajte 4 kasike šećera i izmrvite jedan kvasac. Ostavite desetak minuta na toplom mestu. Kada kvasac počne da "radi" zamesite testo u koje ste dodali jaja, ulje, malo soli i kvasac sa mlekom i vodom.

Testo bi trebalo da bude baš meko. Od dobijenog testa napravite dve jufke koje na malo podbrašnjenom stolnjaku razvijete oklagijom u krug veličine plitkog većeg tanjira. Namažite ga sa malo ulja i ostavite da odmara oko pola sata. Kada je testo odmorilo, još malo ga istanjite oklagijom u krug pa ga onda lagano razvlačite dlanovima koliko god možete po stolu. Ako se desi da počne da puca ništa strašno jer se razlika na kraju neće ni primetiti.

Namažite ga sa mašću, pospite cimetom po ukusu i kristal šećerom pa uroljite pomažući se stolnjakom, prvo jednu pa onda i drugu stranu do pola. Isecite ih nožem po sredini da dobijete 2 rolnice. Secite svaku rolnu onoliko koliko vam

je potrebno da je uvijete oko kukuruzovine ili (kalupa za šaum rolne). Svaku rolnicu uvaljajte u kristal secer i ređajte u pleh.

Pecite ih oko pola sata na 180C. Kada se ohlade, izvadite kukuruzovinu i pospite vanilin šećerom.

VREMENSKA PROGNOZA ZA DECEMBAR

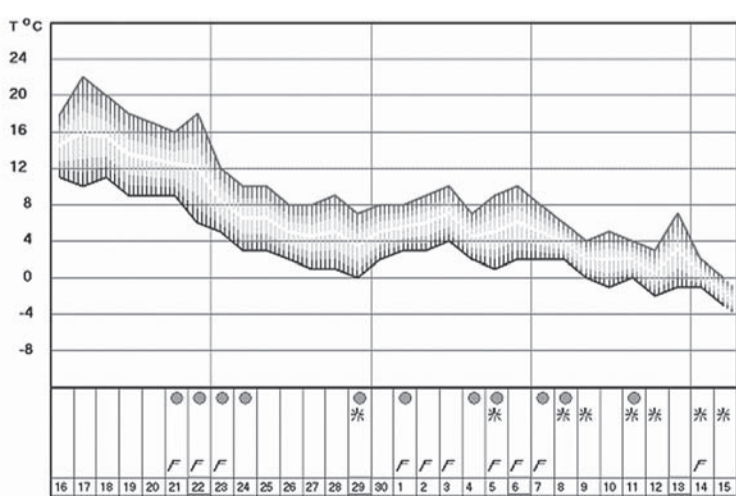
Početak zime

Srednja minimalna temperatura vazduha u decembru imaće vrednosti iznad višegodišnjeg proseka, pri čemu će njena vrednost u proseku biti viša za oko 1.5°C u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini predviđa se vrednost decembarske srednje minimalne temperature vazduha od 1.7°C.

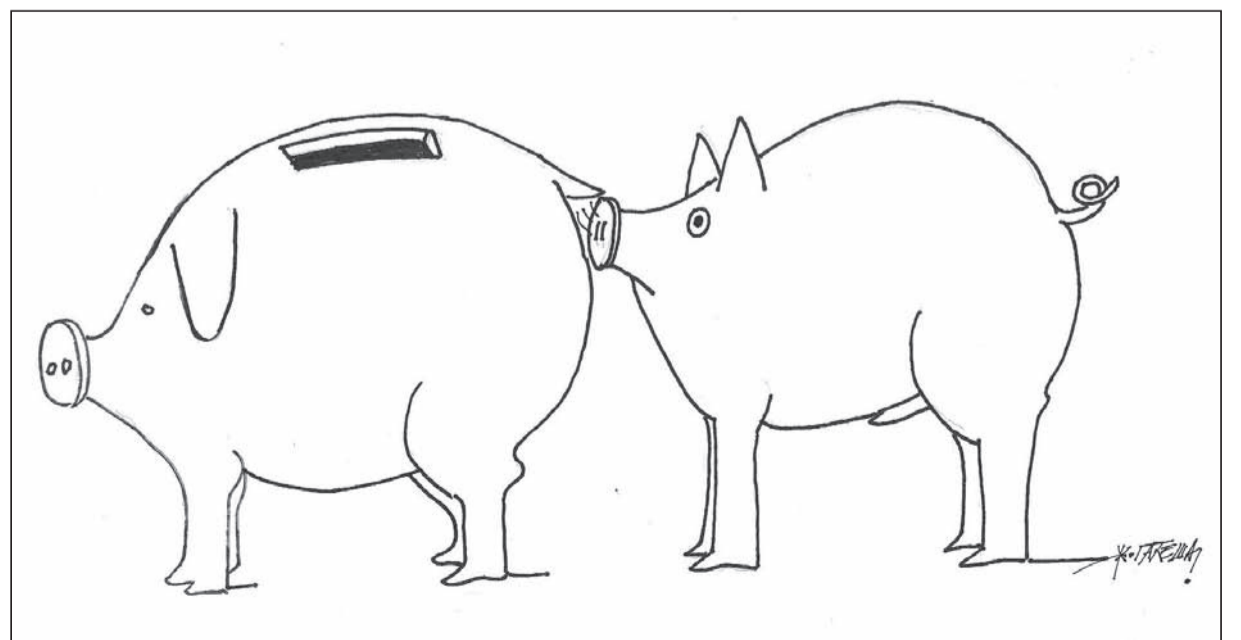
Srednja maksimalna temperatura vazduha u decembru biće iznad višegodišnjeg proseka, sa vredno-

stima u proseku višim za oko 1.8°C u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja maksimalna temperatura vazduha tokom decembra biće oko 7.4°C. Srednja količina padavina tokom decembra biće u granicama višegodišnjeg proseka sa vrednostima u proseku višim za oko 3 mm u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja decembarska količina padavina iznosiće oko 54 mm.

Prognoza vremena do 15. decembra

ГРМЉАВИНА ● КИША ■ МАГЛА * СНЕГ / ВЕТАР - МАКСИМАЛНА ТЕМП. - МИНИМАЛНА ТЕМП.

Promet roba na Produktnoj berzi

od 16. 11. do 20. 11. 2015.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Blagi pad cene kukuruza
- Stabilna cena pšenice
- Dešavanja na svetskim berzama

Stabilno tržište po pravilu je dobar poziv i ponudi i tražnji za većim trgovanjem, ali samo onda kada i kupci i prodavci pronalaze svoj interes. Danas imamo čak izuzetno stabilno tržište, ali se stiže utisak da trenutne cene ne zadovoljavaju u potpunosti ambicije tržišnih aktera. U takvim okolnostima intenzitet trgovanja u velikoj meri diktiraju cene na međunarodnim tržištima. Kada cene na srpskom tržištu postanu konkurentne cenama na inostranim tržištima, otvaraju se perspektive za veće pojavljivanje izvoznika na tržištu, pa samim tim i za veće trgovanje. Taj mali pomak se ipak desio protekle nedelje, pa otud i nešto veći promet u protekloj u odnosu na prethodnu nedelju. U nedelji za nama preko berze je realizovan ukupni promet od 650 tona robe čija je ukupna vrednost

iznosila 16.274.000 dinara. Statistički posmatrano fizički obim prometa je u odnosu na prethodni nedeljni period veći za 37,13%, a finansijski za 36,43%.

Kukuruz je ponovo suvereno preuzeo lidersku poziciju na tržištu. Više od dve trećine od ukupnog prometa na berzanskom tržištu se odnosi na trgovanje kukuruzom. Cena je u blagom padu. Svi kupoprodajni ugovori u trgovanju kukuruzom u SRPS kvalitetu su realizovani po jedinstvenoj ceni od 17,82 din/kg (16,20 bez PDV), što je za tačno 1% niža cena od prosečne cene ove robe u prethodnoj nedelji. To je taj mali cenovni pomak, koji je uz blagi rast cene na tržištima u okruženju bar delimično otvorio vrata nešto većem trgovanju.

Konstatacija da je cena pšenice od žetve, pa do kraja novembra,

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2015.	150	17,82	150	17,82	-1,00%
Pšenica, rod 2015.	50	19,80	50	19,80	+/- 0,00
Soja rod 2015.	100	44,33	100	44,33	-0,49%
Kukuruz, rod 2015. gratis lager	300	18,26	300	18,26	-

dakle u periodu od pet meseci varirala u veoma uskom cenovnom rasponu od 17,50 din/kg bez PDV pa do 19,00 din/kg, najbolje oslikava tržišnu situaciju na tržištu hlebnog žita i sa punim pravom nam daje za pravo da zaključimo da davno nismo imali stabilnije tr-

žište pšenice. U protekloj nedelji cena pšenice je iznosila 19,80 din/kg (18,00 bez PDV), što je identično ceni iz prethodne nedelje.

Cena sojinog zrna je u blagom padu, a cena sojine sačme u porastu. U proteklom nedeljnom periodu sojom se trgovalo po ceni od

44,33 din/kg (40,30 bez PDV), a to je za 0,49% manja cena nego prethodne nedelje, dok je sojina sačma sa 44% proteina preko novosadske berze prodavana po ceni od 54,00 din/kg (45,00 bez PDV), što je rast od 1,12% u odnosu na trgovanje u prethodnoj nedelji.

PRODEX

PRODEX je u padu u odnosu na prošli petak za 1,07 indeksnih poena i na dan 20.11.2015. godine ima vrednost od 205,10 indeksnih poena.

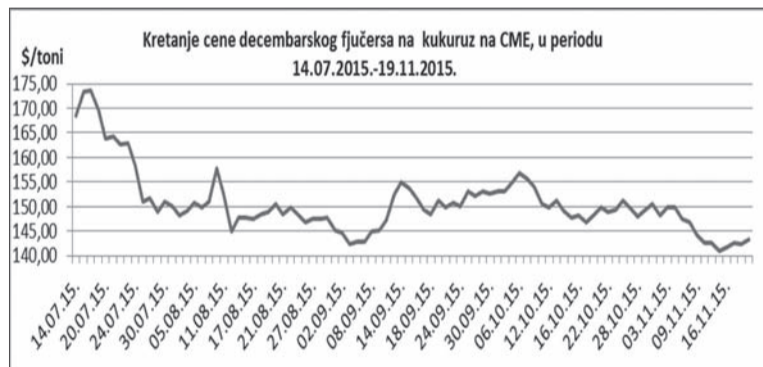
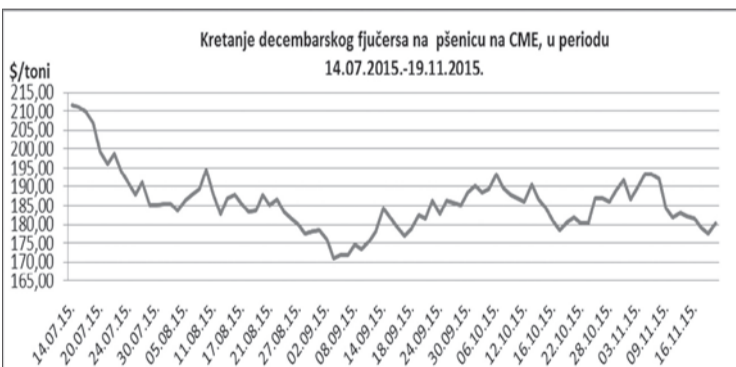
Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, DECEMBARSKI 2015.

	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	182,11 \$/t	181,52 \$/t	179,09 \$/t	177,55 \$/t	180,27 \$/t
Kukuruz	141,02 \$/t	141,73 \$/t	142,51 \$/t	142,36 \$/t	143,38 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
160,78 EUR/t (futures dec 15)	149,91 EUR/t (futures dec 15)

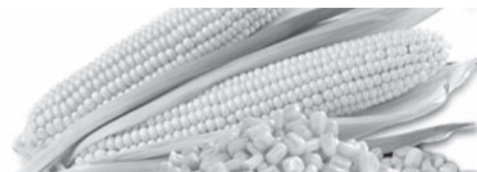
EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
179,25 EUR/t (futures dec 15)	167,00 EUR/t (futures jan 15)

Klimatski uslovi su se popravili u SAD-u i Australiji. Zbog slabe konkurentnosti i povoljnih vremenskih uslova, na čikaškoj berzi je došlo do pada cene pšenice, što su bili razlozi pada cena početkom nedelje. Na samom kraju nedelje su povoljne

informacije o rastu izvoza iz EU i SAD-a dovele do blagog rasta cena na čikaškoj berzi.

Pšenica je u Čikagu u poslednjih nedelju dana pojeftinila za 1,49%, dok je kukuruz za 0,61% skuplji.

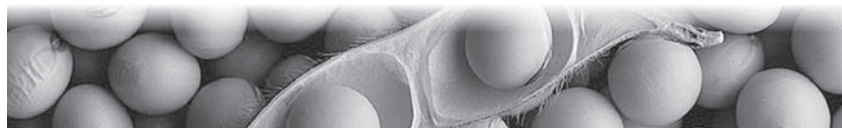
U Budimpešti je pšenica u poslednjih nedelju dana skuplja za 0,73%, a kukuruz je jeftiniji za 1,63%. U Parizu je fjučers na pšenicu jeftiniji za 1,53%, dok je kukuruz skuplji za 0,75%

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP

	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, jan 15	314,24 \$/t	315,78 \$/t	317,47 \$/t	315,12 \$/t	316,00 \$/t
Sojina sačma, dec 15	288,80 \$/t	288,80 \$/t	288,50 \$/t	285,60 \$/t	286,60 \$/t

Fjučers na soju je na čikaškoj berzi jeftiniji za 1,06%, a na sojinu sačmu sa decembarskom isporukom za 1,65%.

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjovic@limagrain.com
www.limagrain.rs

VOĆE 16.11.2015. - 23.11.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	160.00	170.00	170.00	pad	slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	110.00	115.00	110.00	pad	dobra
3	Dunja (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	70.00	60.00	pad	prosečna
4	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	110.00	100.00	bez promene	prosečna
5	Grožđe (belo ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	175.00	100.00	bez promene	slaba
6	Grožđe (crno ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	80.00	160.00	100.00	bez promene	slaba
7	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra
8	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	bez promene	prosečna
9	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	40.00	55.00	50.00	bez promene	dobra
10	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	40.00	55.00	50.00	bez promene	dobra
11	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	40.00	45.00	40.00	bez promene	dobra
12	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	dobra
13	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	prosečna
14	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	80.00	85.00	85.00	-	slaba
15	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	105.00	135.00	130.00	bez promene	prosečna
16	Kruška (Viljamovka)	Domaće	kg	60.00	80.00	75.00	pad	dobra
17	Kruška (ostale)	Domaće	kg	50.00	75.00	70.00	bez promene	dobra
18	Kruška (ostale)	Domaće	kg	90.00	95.00	90.00	bez promene	slaba
19	Lešnik (očičćen)	Domaće	kg	900.00	1000.00	1000.00	pad	slaba
20	Limun (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	115.00	120.00	115.00	bez promene	dobra
21	Mandarina (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	90.00	120.00	95.00	bez promene	dobra
22	Mušmula (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	70.00	60.00	pad	dobra
23	Nar (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	125.00	140.00	140.00	pad	slaba
24	Orah (očičćen)	Domaće	kg	600.00	700.00	700.00	bez promene	prosečna

POVRĆE 16.11.2015. - 23.11.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	15.00	20.00	18.00	rast	prosečna
2	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	70.00	100.00	80.00	pad	prosečna
3	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	70.00	75.00	70.00	bez promene	prosečna
4	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	35.00	30.00	bez promene	dobra
5	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	50.00	35.00	pad	dobra
6	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	70.00	60.00	bez promene	slaba
7	Kelj pupčar (sve sorte)	Domaće	kg	140.00	160.00	150.00	pad	slaba
8	Krastavac (Kornišon)	Domaće	kg	80.00	100.00	100.00	bez promene	vrlo slaba
9	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	85.00	90.00	85.00	bez promene	dobra
10	Krompir (beli)	Domaće	kg	35.00	40.00	40.00	bez promene	dobra
11	Krompir (crveni)	Domaće	kg	35.00	40.00	40.00	bez promene	dobra
12	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	35.00	28.00	pad	dobra
13	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	300.00	400.00	400.00	bez promene	dobra
14	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	15.00	20.00	18.00	pad	slaba
15	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra
16	Paprika (Babura)	Domaće	kg	120.00	140.00	125.00	rast	slaba
17	Paprika (ljuta)	Uvoz(uvoz)	kg	400.00	450.00	450.00	rast	vrlo slaba
18	Paprika (ostala)	Domaće	kg	80.00	140.00	120.00	bez promene	prosečna
19	Paprika (šilja)	Domaće	kg	80.00	100.00	90.00	bez promene	prosečna
20	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	270.00	380.00	350.00	rast	vrlo slaba
21	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	90.00	95.00	95.00	-	slaba
22	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	65.00	85.00	85.00	rast	dobra
23	Pasulj (beli gradištanac)	Uvoz(uvoz)	kg	170.00	180.00	180.00	pad	dobra
24	Pasulj (beli tetovac)	Uvoz(uvoz)	kg	200.00	300.00	200.00	bez promene	dobra
25	Pasulj (beli)	Domaće	kg	160.00	180.00	170.00	pad	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	21.00	23.00	22.00	bez promene	slaba

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	22.00	25.00	23.00	bez promene	dobra
2	Lucerkino brašno (min 15% proteina)	džak 25kg	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	slaba
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	25.00	27.00	26.00	bez promene	prosečna
4	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	70.00	80.00	75.00	bez promene	prosečna
5	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	19.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	23.00	22.00	-	dobra
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	23.00	26.00	24.00	bez promene	dobra
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	slaba
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	26.00	28.00	27.00	bez promene	prosečna
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	prosečna

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	19.00	18.00	bez promene	dobra

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	290.00	bez promene	31-50
2	Jarad	sve težine	sve rase	210.00	230.00	220.00	bez promene	6-10
3	Koze	sve težine	sve rase	140.00	160.00	150.00	bez promene	0-5
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	120.00	140.00	130.00	bez promene	0-5
5	Ovca	sve težine	sve rase	130.00	160.00	140.00	bez promene	0-5
6	Prasad	16-25kg	sve rase	170.00	200.00	180.00	bez promene	51-80
7	Prasad	<=15kg	sve rase	160.00	180.00	170.00	bez promene	51-80
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	140.00	170.00	160.00	bez promene	11-15

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug klanica

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	280.00	bez promene	prosečna
2	Junad	>480kg	sve rase	200.00	230.00	220.00	bez promene	prosečna
3	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	100.00	110.00	110.00	bez promene	vrlo slaba
4	Prasad	16-25kg	sve rase	180.00	180.00	180.00	bez promene	prosečna

Autohtone sorte jabuke

Mišljenje da su sve stare sorte otporne prema prouzročivačima bolesti je pogrešno, jer i među njima ima osetljivih. Jedan od razloga njihove otpornosti u agronomskom smislu je i tehnologija gajenja u tzv. zatravljenim voćnjacima na velikim rastojanjima sadnje na manjim površinama i u višesortnim zasadima. U takvim uslovima patogeni jabuke se slabije razvijaju i imaju manji potencijal. Prvi i nezaobilazni uslov za gajenje autohtonih sorti jabuke u organskoj proizvodnji je njena otpornost, odnosno manja osetljivost prema biotskim i abiotičkim faktorima. Gajenje otpornih sorti ima višestruki značaj sa ekološkog, ali i ekonomskog aspekta. Autohtone sorte jabuke rasprostranjene su kao pojedinačna stabla ili u manjim zasadima na velikom broju lokaliteta u Srbiji, a posebno na područjima centralne i zapadne Srbije na obroncima planina Kopaonik, Golija, Kablar. Poslednjih godina ispituju se fenološko-pomološke osobine i genetičke osobine autohtonih sorata jabuke u Institutu za voćarstvo Čačak i u kolekcijom zasadu jabuke Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu. Ispitivanja u Institutu za voćarstvo u Čačku su pokazala da visoku otpornost na čađavu krastavost imaju sorte Šarunka i Zelenika. Nešto manju otpornost na čađavu krastavost imaju Kablarka, Šumatovka i Pozna kolačara, ali su zato njihove pomološke

Krstovača

Zelenika

osobine veoma pogodne za organsku proizvodnju. Klonska selekcija autohtonih sorti Budimke i Kožare pokazala je da su veoma kvalitetni klonovi iz sela Gradac u okolini Raške, gde su pronađene i druge veoma retke autohtone sorte jabuke, kao i u okolini Arilja.

Osobine nekih autohtonih sorti jabuke

Budimka je stara odomaćena sorta, pretpostavlja se da je doneta sa Istoka. Stablo je bujno, dugovečno, retke, uskopiramidalne krune. Plod je srednje krupan, loptastokolačast, često asimetričan, zelenkasto-žute boje pokožice, sa sunčane strane prekrivene bleđim rumenilom. Meso je beličasto, čvrsto, nedovoljno sočno, slatko do blago nakisel. Sazreva polovinom oktobra. Plodovi se mogu čuvati do kraja maja. Srednje je otporna prema prouzročivaču pepelnice

ce i čađave krastavosti. Klonovi Budimke: Budimka – klon Arilje - Najveći broj varijeteta i klonova Budimke pronađen je upravo u ariljskom području. Jedan od najboljih klonova ove sorte pronađen je u selu Mirosljci. Odlikuje se veoma vitalnim, umereno bujnim stablima, otvorenije krošnje. Plodovi su krupni, ujednačene mase, izduženo kolačastog oblika, svetlozelene osnovne boje pokožice, koja je većim delom ploda prekrivena dopunskim atraktivnim rumenilom. Izuzetno je visoke rodnosti. Ispoljava zadovoljavajuću otpornost prema prouzročivaču čađave krastavosti. Budimka – klon Gradac – Odlikuje se vitalnim, bujnim stablima, uske krošnje, obilne rodnosti. Plodovi su srednje krupni, kolačastog oblika, zelene osnovne boje pokožice sa malo dopunskog rumenila sa sunčane strane, uz prisustvo rđaste prevlake oko peteljke. Pokazuje srednju otpornost prema prouzročivaču čađave kra-

stavosti u uslovima kada nije vršena zaštita. Kožara – klon Gradac - Karakteriše se relativno bujnim stablima srednje otvorene krošnje, visoke rodnosti. Plodovi su srednje krupni do krupni, kolačastog oblika, rđaste boje, hrapave pokožice, izraženog kiselog ukusa, sočni, prijatne arome. Nema simptoma čađave krastavosti na listu niti na plodovima u uslovima bez zaštite. Pogodna je za organsku proizvodnju.

Kožara – klon Arilje – Odlikuje se znatno manjom bujnošću u odnosu na standardnu sortu. Plodovi su krupni, okruglasto kolačastog oblika, ujednačene mase, tanke pokožice, zlatno rđaste boje, prekrivene blagim rumenilom sa sunčane strane. Meso je žučkasto bele boje, hrskavo, izbalansiranog odnosa šećera i kiselina, veoma prijatnog ukusa. Plodovi ne otpadaju pred berbu. Pokazuje visoku otpornost prema prouzročivaču čađave krastavosti.

Šumatovka - Autohtona sorta nepoznatog porekla. Stablo je veoma bujno, uske, piramidalne krune. Plod je sitan (50-80 g), izduženoloptastog oblika, tanke, zelenožute osnovne boje pokožice, prekrivene tamnocrvenom dopunskom bojom sa sunčane strane. Meso je beličasto, čvrsto, slatkonakisel. Sazreva krajem oktobra i plodovi se čuvaju veoma dugo (do maja). Otporna je prema prouzročivaču čađave krastavosti (Venturia inaequalis).

Šumatovka

Budimka

Zelenika - Autohtona sorta nepoznatih roditelja. Izuzetno je bujna, pozno cvetna, visoke produktivnosti. Plod je čvrst, zelene osnovne boje pokožice, srednjeg kvaliteta. Sazreva u oktobru, plodovi se odlikuju dobrim čuvanjem. Visoko je otporna prema prouzročivaču pepelnice (Podosphaera leucotricha).

Kablarka – Autohtona selekcija nepoznatih roditelja, selekcionisana iz prirodne populacije u okolini Čačka. Stablo je srednje bujnosti, kompakne krune, odlično obraslo rodnom drvetom. Plod je srednje čvrst, zeleno-žute osnovne boje, prekrivene ružičastom dopunskom bojom, visokog kvalitete mezarpa. Sazreva početkom oktobra. Redovne je rodnosti. Plodovi se mogu čuvati do sredine marta. Srednje je otporna prema prouzročivaču pepelnice i čađave krastavosti.

Krstovača - Veoma stara sorta nepoznatog porekla. Najviše je ima u Polimlju. Otporna je prema većini prouzročivača bolesti i štetočina. Plod je krupan, zeleno-žute boje sa dopunskim rumenilom. Meso je sočno i aromatično. Sazreva krajem septembra ili početkom oktobra.

Lazar Klještanović
(PSS Ruma)

VINOGRADARSTVO

Sorte vinove loze otporne na bolesti

Zaštita od gljivičnih bolesti je najveća prepreka u ekološkoj proizvodnji vinove loze. U uslovima kontinentalne klime humidni uslovi pogoduju razvoju gljivičnih infekcija, plemenjače i pepelnice, pa su to glavni razlozi ovakvog stanja. Vinogradarska proizvodnja, a pogotovo proizvodnja vina u svetu temelji se na uzgoju vinove loze iz roda Vitis vinifera, koja je jako polimorfna, što znači da unutar nje ima jako puno sorata koje su odličnog kvaliteta, ali nažalost sve su osetljive na gljivične infekcije. U poslednjih stotinak godina oplemenjivači širom sveta rade na jednom

Karmen

Ljana

zadatku u oblasti vinogradarstva, a to je stvaranje sorti otpornih ili tolerantnih na gljivične infekcije, a istovremeno da su i odgovarajućeg kvaliteta. Takve sorte nazivamo interspecijes hibridi zato što su dobijeni ukrštanjem između vrsta. Neke od tih sorti introdukovane su i kod nas i pokazuju odlične proizvodne rezultate, pa mogu uspešno da se gaje sa smanjenom upotrebom.

Ljana - Moldavska sorta ranog sazrevanja (početak septembra) otporna na pepelnicu, plemenjaču i sivu trulež. Grozd srednje krupan, rastresit sa izduženim bobicama belo – žute boje i finog ukusa.

Moldova - Ovo je vrlo bujna sorta velike i redovne rodnosti, ima krupne grozdove i velike i izdužene bobice tamno plave boje, neutralnog ukusa. Grožđe se dobro transportuje i dugo čuva.

Strašenski - Interesantna je zbog krupnoće bobice i grozda. Velike je bujnosti i rodnosti, sazreva početkom septembra.

Petra

Domaće interspecijes sorte za stonu upotrebu

Lasta - Stona sorta, krupnih grozdova, žuto zelenih bobica, blago muskatnog mirisa. Otporna je na plemenjaču i sivu trulež, a osetljiva na pepelnicu. Grožđe ne truli i drži se dobro na čokotu do prvih mrazeva.

Moldova

Morava

Karmen - Nastala je ukrštanjem kardinala i moldave. Sazreva sredinom avgusta, velike rodnost, osetljiva na plemenjaču, a srednje otporna na botritis i pepelnicu. Može se preporučiti za gajenje na okućnici.

Domaće interspecijes vinske sorte

Petra - Tolerantna je na plemenjaču i sivu trulež, ali osetljiva na pepelnicu. Nakuplja preko 20% šećera, vino ima vrlo izraženu muskatnu aromu.

Morava - Sorta je vrlo otporna na sivu trulež i plemenjaču, a srednje otporna na pepelnicu, daje vina vrhunskog kvaliteta sa karakterističnim ukusom koji podseća na sovinjon.

Strašenski

Ovde treba još spomenuti i sorte Petka, Rubinka, Bačka i Panonija tu su sve sorte koje su nastale usled dugogodišnjeg rada naših priznatih stručnjaka sa departmana za vinogradarstvo novosadskog Poljoprivrednog fakulteta.

Njihova otpornost ili pak tolerancija na ekonomski najznačajnije bolesti omogućava da se gaje uz redukovanu hemijsku zaštitu ili bez nje.

J. Kljajić, dipl.ing.
(PSS Kikinda)

